...ронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

45-дахи жэлээ гарана.

...уряад үнэн

...й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...(11723) 1968 оной майн 30, четверг Сэн 2 мүнгэн

МОСКВАҺАА МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

✦ Литература болон искусствадахи В. И. Ленинэй образдо зорюулагдаһан научна сесси майн 28-да Москвада нээгдээ, агуухэ вождиин түрэһөөр 100 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэлтэй холбоотойгоор үнгэргэгдэжэ байна.

✦ Совет архивай анхан эмхидхэгдэһээр 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан сесси үсэгэлдэр эхилээ.

✦ Мексикын Холбоото Штадуудай гадаадын хэрэгүүдэй министр Антонио Каррильо Флорес Москвада айлшалжа үргэлжэлһөөр.

✦ РСФСР-тэ үнгэргэгдэжэ Чехословакиин соёлой үдэрнүүд майн 28-да Союзуудай байшангай Колонно зал соо баярай концертээр нээгдээ. Энээнтэй нэгэн хамта Совет Армиин Түбэй байшангай улаан тугта зал соо, Консерваториин бага зал соо, Түмэр замшадай соёлой түбэй байшан соо, мүн бусад концертнэ талмайнууд дээрэ Чехословакиин хүгжэмшэд дуунуудые гүйсэдхэжэ эхилбэ.

ҺААЛИШАД! ЗУНАЙ ҮЕДЭ ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 1000 ЛИТР ҺҮ ҺААХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСӨӨ!

...ЭЛШЭЭРИИН ҺАЙНДА...

...хэ-Нугын совхоз Хяаг... дотор һү һаалһаар ...ги ажахынуудай нэгэн ...аб гэхэдэ, үнеэднай ...һэ тэжээлээр дуталда...май ондо оруулагдана. ...агааниинь хэндэшье ...бшалангаймнай газар ...а гадна, мүн үбһэ но...ашье биратай абтана...жээлээр хүсэд хангаг...эй ашаг шэмэнь ехээр ...бшуу. Эһээгдэһэн һо...олимог тэжээлэй хү...жэлэй бэрхэтэй үбэл...ажа гарабабди.

...тороо түрүү гэгдэдэг, ...ойшо совхозой дирек...омой болон рабочко...агын Улаан туг бари...анай Харьяастын ада...агэрһэн жэлдэ үнеэн ... литр һү һааһхай. ...мөөнэйхеэр бодоходо, ...эээ ааб даа. Үнеэдээ ...үсэд хангаха талаар ...ануудтэй ушарбашье, ... һү ехээр һаахын тү...адалаараа оролдоно. ...бһэ тэжээлээ гамтай, ...ашалха, үнеэдээ зү...лха гэхэ мэтэ эрил...рнаар дүүргэдэг бай...

...үнеэн бүриһөө 1564 ...аһан (уялгань 1488 ... Жигжитова байгша оной дүрбэ һарын хугасаада 470 литр һү һаажа, совхозойнгоо һаалишадай мүрысөөндэ түрүүлээ. Мүн һаалишад Бүтэд-Цэрэн Жигжитова, Неля Харанхоева гэгшэд дааһан 19-19 үнеэдэйнгээ тус бүриһөө 462-420 литр һү һаагаад байна.

Мүнөө зунай бэлшээриин хаһа ерэжэ, эдэ үдэрнүүдтэ малнай зуһаландаа гараба. Фермымнай һаалишад Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой, Эрхирэгэй совхозой малшадай уряада харюу болгон, үнеэдэйнгээ һү шэмые эрид дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табиба. Тиигээд малай бэлшээри зүбөөр хэрэглэхэ гэжэ оролдоно. Энэ зорилгоор дүрбэн хүн мал адуулагшадаар томилогдоо. Тэдэнэр Боргойн болон Баабайн хүндынүүдэй бэлшээрине һэлгүүлэн, үдэр һүнигүй үнеэдээ бэлшээжэ захалаа. Теэд малаймнай зуһалан шадарай бэлшээри үһаар хомор юм. Тиимэһээ малаа тогтоогдоһон саг соогоо худагһаа үһалжа байха болоогдоно.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ үнеэднай багаа зэргээр һүеэ нэмээжэ эхилээ. 163 үнеэдһээ сүүдхэдэ 500 гаран литр һүн һаагдана. Удангүй үнеэдээ үдэртөө гурба дахин һаахамнай. Һаагдаһан һүеэ гутаахагүйн тулада мүльһэ хэгдэһэн тусхай байра дотор байлгана бди.

Зунай һарануудта үнеэдэй һү шэмые эрид дээшэлүүлхэ тухай хандалгые халуунаар дэмжэһэн республикынгаа һаалишадай мүрысөөндэ манай МТФ-гэй коллектившье оролсохоор шиидэбэ. Юрэдөө арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ, һү ехээр һаахын тулада өөһэдһөө дулдыдаха хамаг бүхы юумэ хэхэ, оролдохомнай гээшэ. Мүнөө жэлдэ Харьяастадамнай 50 гектар дээрэ түрүүшынхеэ ногоон конвейерэй тарилга хэгдээ. Энэмнай зунай һүүл багаар үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлгэдэ нилээдгүй туһа нэмэри боложо үгэхэ бэзэ гэжэ найдагдана. Юуб гэхэдэ, зунаймнай бэлшээри ехэнхидээ хадалиг газарта хадаа үхэр малда тон таарамжагүй юм. Урдада Санхир гэжэ газарта Сүхэ мүрэнэй арал тохойнуудта үнеэдээ бэлшээжэ байхадамнай, һү элбэгтэй байдаг һэн. Харин һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэ бэлшээримнай хахалагдашанхай. Һаалиин мал хубхай добуун бэлшээридэ зуһадаг болоо, зунай сагта һү һаалгые эрид дээшэлүүлхэ арга боломжомнай нилээдгүй хаһагдаа гэжэ хэлэлтэй. Тиибэ яабашье манай МТФ-гэй һаалишад болон мал адуулагшад һү ехээр һаахын түлөө тэмсэлдэ оролсон, урда жэлнүүдэйхидэ орходоо үлүү һайн үрэ дүн туйлахаар зориһжонхой.

Б-Ц. БАЛЬДИРОВА,
Ехэ-Нугын совхозой Харьяастын адагай МТФ-е даагша.

Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой, Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад, мал адуулагшадай, мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэдэй нээмэл бэшэг Хэжэнгын совхозой дүрбэдэхи отделениин Гангын гүүртэдэ һаяхан зүбшэн хэлсэгдээ.

1967 ондо үнеэн бүриһөө 2150 литр һү һаажа совхоз соогоо түрүүлһэн һаалишан Юмжит Дамбаева суглаан дээрэ үгэ абаад:

— Эдэ хоёр ажахын малшадай нээмэл бэшэгүүдтэй һонирхон таниласажа, энэ үүсхэл һайшаан дэбжэнэбди, зунай дүрбэ һара соо үнеэн бүриһөө мүн лэ 1000 килограммһаа бага бэшэ һү һаахын түлөө мүрысэжэ орохобди,—гэбэ. Зураг дээрэ: Хэжэнгын совхозой дүрбэдэхи отделениин Гангын фермэдэ ажалладаг үнинэй һаалишан Юмжит Намжиловна Дамбаева.

Д. САМБУЕВАЙ фото.

...ЛИ НЭМЭНГҮЙ ЯАХАБ

...ногооной хүсэн ехэ, үнеэдэй һү шэмэ ...г гээшэ. Имагтал үнеэдээ зүбөөр ...жээ һайнаар һааха хэрэгтэй.

...хозой һаалишад, мал адуулагшад жэ...нта үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлхын ...о ябадаг. Энэ жэлэй үнгэрһэн дүрбэ ...а колхозой мянгаад үнеэдэй тус бү...ограмм һүн абтаһан байна.

...елиин үүлтэртэ малай фермын кол...дэ үнеэн бүриһөө 969 килограмм һү ...ермын суута һаалишан Даридулма ...үрбэ һарада үнеэн бүриһөө 1675 ... һаажа шадаа.

...эрээ бидэнэр һанаагаа амарнагүйбди. ...хы колхозоороо үнеэн бүриһөө 2500 ... һааха уялга абтанхай. Тэрэнээ амжал...үүлхын тула зунай һайн саг дүүрэнээр ...ала.

... аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхо...й совхозой һаалишад, малшадай хан...е бүхы фермэнүүд дээгүүрээ зүбшэн ...й дүрбэ һарын туршада үнеэн бүриһөө 1250 килограмм һү һааха аргатай байһанаа элирүүлэн, тусхай уялга абтаа.

Үүлтэртэ малай фермын коллектив энэ үедэ үнеэн бүриһөө адагынь 1500 килограмм һү һааха хүсэлтэй. Дээдэ-Юрөөгэй фермынхид тэрэнээ 1100 килограммда хүргэхэ гэжэ хэлсээ.

Һаалиин мал зунай бэлшээридэ гараһаар үнинэй. Бүри майн 6-да бүхы фермэнүүднай зуһаландаа нүүлгэгдээ һэн. Майн 25-һаа хойшо үнеэдээ үдэр һүнигүй бэлшээжэ захалаабди. Малаа һайса бэлшээхынгээ хажуугаар үнеэдтээ таряа талханай зүйл эдюулнэбди, тэдэнээ үдэртэ гурба удаа һаанабди.

Һү һааха һарынгаа түсэб, график һайнаар дүүргэһэн гүүртын коллективтэ дамжуулгын вымпел барюулагдана. Һаалишад түсэбһөө гадуур һү һааһанайнгаа түлөө нэмэлтэ түлбэри һара бүхэндэ абана.

Мүнөө һү һаали урдынхиһаа нилээд нэмэжэ байна. Саашадаа бүри ехээр дээшэлхэнь лабтай.

Ц-Д. ГАЛСАНОВ,
Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

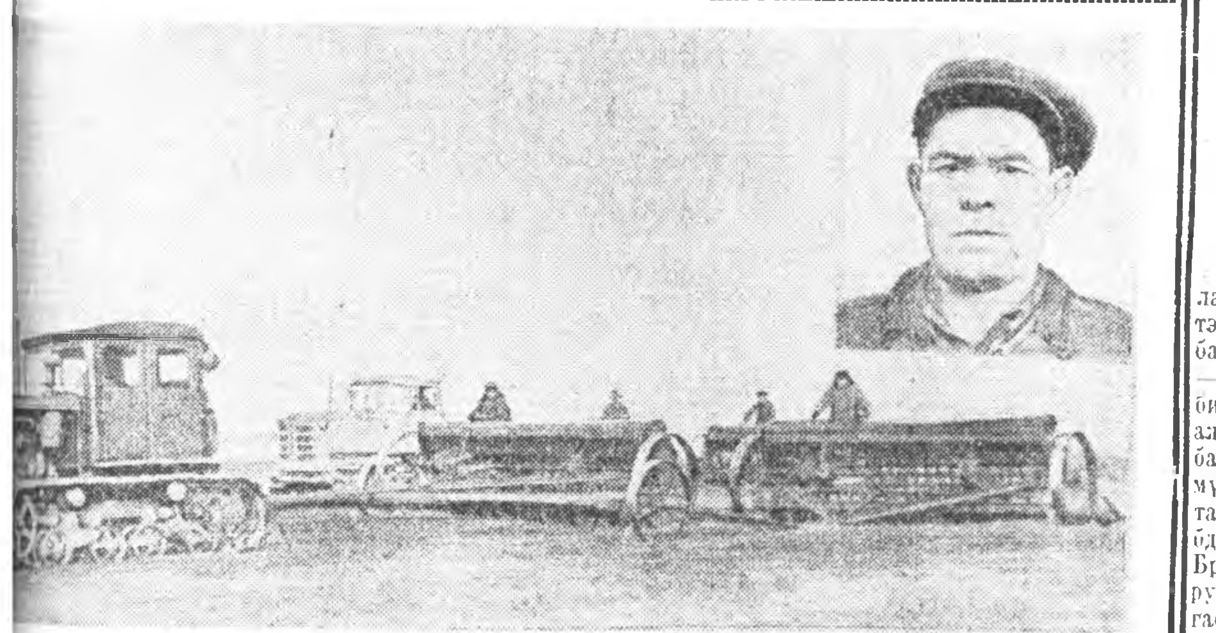

— Павел Константинович Жемчугов—манай эрхим механизатор,—гэжэ Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи бригадынхид хэлсэдэг юм.

Нүхэр Жемчугов жэл бүри хабарай тарилгада ябалсадаг. Зун болоходо паар хахалдаг юм. Намартаа «СК» комбайнда һуужа, таряа хуряадаг. Үбэлэй сагта техникээ эрхим шанартайгаар заһабарилхые оролдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: механизатор П. К. Жемчуговай агрегат тэжээлэй ургамал тарижа байна. Углуудань П. К. Жемчугов.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

...СЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ, ...НАР ҺАЙЖАРУУЛАГДАА

...одой үйлэдбэрилһэн ...онойимнай Зүүн болон ...шэнэ барилгануудта ...Алас-Дурна хизаар, ...н гэхэ мэтэ олон га...й продукци мэдээжэ

...эглэгшэд саг бол...ртэй зүйлөө абажа ...кци ашажа ябуул...түсэб 27 хоног соо ...дүүргэгдээ. Май һа...а гадуур 500 тонно ...й ажахыда эльгээг...

Заводой коллектив цемент үйлэдбэрилхэ таба һарын түсэбые майн 26-да, майн даабарие 28-най үдэр дүүргэһэн байна. Табан жэлэй гурбадахи жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур 70000 тонно цемент үйлэдбэрилэгдөө. Цементын марка горитойгоор һайжаруулагдаа.

Цемент үйлэдбэрилдэг цех, горно цех завод соогоо түрүүлнэ.

Ю. ВОРДАШКИН.
Тимлюгэй цементын заводой түсэблэлгын таһагай начальник.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ХОЛЫН АЯНДА МОРДОБО

Ленинэй орденто оперо ба баледэй театр Алас-Дурна зүгэй, Сахалинай ажалшадта наадаяа харуулхаяа зунайнгаа гастрольдо үсэгэлдэр мордоо. Манай корреспондент Буряадай артистнарай энэ аяншалга тухай хөөрэжэ үгэхыень театрай директор Д. Ш. Яхунаевта хандаһан байна. Тэрэнэй хөөрөөнһөө доро толилбобди.

— Хэнэйшье мэдэһээр, Байгал далайһаа зүүлжэ, Сахалин арал хүрэтэрхи дайдада гансахан лэ оперо ба баледэй театр бии үээшэ ааб даа. Энэ —манай Буряадай театр. Тиимэһээнь бидэ хүрнэ область, хизаарнуудай ажалша малша хүн зониие дэлхэйн ба түрэл оронойнгоо классическа, мүн мүнөө үеын оперо болон баледүүдтэй танилсуулха гэжэ оролдодог байнабди. Үнгэрэгшэ зун, намар Эрхүүдэ, Братскда манай артистнууд наада харуулжа бусаа һэн. Гадна РСФСР-эй габьяата артистка Н. Петрова, Буряадай АССР-эй габьяата артистнар Н. Манжеева, Т. Карпов, Н. Панчуков болон бусад мүнөө Шэтын областиин, Агын Буряадай национальна округой хото, хүдөөгэй ажалшадта наада харуулхаяа мордохонь. Монголой Арадай Республикада «Байгал» ансамбльтай хамта А. Арсаланов, К. Базарсадаев гэгшэднай буряад искусствые түлөөлжэ ябана. Мүнөө Благовещенск, Владивосток, Южно-Сахалинск мордохомнай. Эдэ городойхид манай театрые түрүүшынхеэ хүлеэжэ байнагүй. Жэнгээнь, 1960 ондо Благовещенск, 1955 ондо Владивосток, 1940-өөд ондо Южно-Сахалинск ошожо ерээ һэмди.

Театраймнай репертуар тэрэ сагуудайхида орходоо нилээд хубилаа. Илангаяа шэнэ оперо, баледүүд олон нэмээ, бэлигтэй залуу артистнар ерээ. Мүнөө бидэ дурсагдагша гурбан городто һара-һара тогтохо байнабди. Тиихэдээ Бородинай «Игорь тайжа», Даргомыжскиин «Лусууд эхэнэр», Бизейн «Кармен», «Эрдэниин шулуу бэдэрэгшэд», Вердиин «Трубадур», «Риголетто», Пуччиниин «Травиата», Гуногой «Фауст», Ямпиловай «Нюдөө харалга» гэһэн оперонуудые, Книпер, Ямпилов хоёрой «Агуу гоохон Ангар дүүхэй», «Чайковскиин «Хун шубуута нуур», Куниин «Эсмеральда», Аденэй «Жизель», «Штраусай «Сэнхир Дунай» гэһэн баледүүдые харуулха байнабди.

Манай театрай артистнууд Благовещенск, Владивосток, Южно-Сахалинск городуудай түбэй сценэ дээрэ наада харуулаад болихогүй, харин дүтэ ойрын хүдөөгэй ажалшадтай, предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзалгануудые хэхэ, тэдэндэ харуулха тусгаар концертын программатай юм.

Алас-Дурна зүгэй гастрольдо гарагшадай дунда СССР-эй арадай артистнар Лх. Линховоин, Л. Сахьянова, РСФСР-эй арадай артист Н. Абашеев, РСФСР-эй габьяата артистнар В. Лыгденова, Д. Кыштымова болон залуушуул Н. Раднаев, В. Буруев, К. Максименко, Э. Кондратьева болон бусад бии.

Манай Буряадай оперо ба баледэй театрай коллектив энэ харюусалгатай гастрольдоо үнинэй бэлдээ, һайнаар түхеэрэнхэй.

ТАСС-ай МЭДҮҮЛГЭ

Германиин Федеративна Республикадахи политическэ байдал улам аюултайгаар һүжэржэ байна. Неонацизмын ба шовинизмын бүри ехээр гааралга, демократическа, түрүү үзэл бодолтой хүнүүдтэ эсэргүү доболго, реваншис, милитарис үзэл бодолой дэбэрэлгэ,—мүнөөнэй ФРГ-дэхи бодото байдал болоно. ФРГ-гэй правительствын баримталан бэелүүлжэ байгаа политикаһаа харахада, Баруун Германиин үглөөдэрэйнь байдал Европын арадуудта шэнэ сошордол, түбэг бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулжа магад байна. Гэхэтэй хамта, онсо хуулинууд гэдэгые бундестагта тон яаралтайгаар зүбшэн хэлсэжэ дүүргэхэ гэһэн ФРГ-гэй зонхилхы партинуудай шиидхэбэри тусгаар анхарал хандуулна.

Хүсэндөө байһан конституцине хубилгаха, баалалтын ба сэрэгэй-таталгын хэмжээнүүдтэй холбоотой онсо байдал орон дотороо соносхохо арга олгоһон хэдэн олон статьянуудые конституцида оруулха һэдэлгэ гаргагдана. Европодохи амгалан байдалда эсэргүү, демократида харша, дайн сэрэг жүрөөдэһэн удха шэнжэтэй ехэ ябуулга хэхэ һанаатай.

Онсо конституци гээшэнь үгын, хэблэлэй, нэгэдэлнүүдые эмхидхэхэ сүлөө, хэлхээ холбоогоор бэшэг абалсалгын нюусые сахиха гэдэг мүнөөнэй конституциин статьянуудые болюулха гү, али хизаарлаха; парламентын шухала эрхэ түлөөлэлгые «юрэнхы комитет» гэдэгтэ дам олгоно; хүн зондо эсэргүү хэһээхы ябуулга хэхын тула бундесверые хэрэглэхээр хараална.

Конституцияа хубилгаха, орон дотор онсо хуулинуудые бии болгохо гээшэ ФРГ-е сэрэгэй замда оруулха ябуулгын гол хубинь болоно. Энэнь бундесверые шэнээр зэбсэглэхэ, хүниие олоор хюдаха зэбсэг хэрэглэһэн сэрэгэй ябуулгануудые, «хизаарлагдамал» дайнууд гэдэгые хэхэ бэлэдхэлтэй сэхэ холбоотой байна.

«Сэрэгэй ара талые өөдэнь татаха», тайлбарилан хэлэбэл, оронной бүхы ажабайдалые бундесверэй сэрэгэй-стратегическэ түсэбүүдтэ тааруулха гэдэг гитлеровскэ ёһоной хараа бодол онсо хуулиинь эшэ үндэһэн болгогдоно.

Онсо хуулинууд «өөрыгөө хамгаалга» тухай, конституци соохи заабаринууд дээрэ «шахардуу байдал» гэһэн ойлгомжо нэмэжэ оруулна. Энэнь, үнэндөө, ямаршье сагта дайнай байдал соносхохо арга ФРГ-гэй правительствада олгоно. «Хүн зониие хамгаалха» хэбэртэйгээр «граждан обороной корпус» гэдэг сэрэгэй полициин хамһабариин отрядууд ФРГ-дэ амгалан сагташье бии болгогдоно. Энээндэнь хэдэн зуугаад мянган хүнүүд орохо ёһотой байна.

Онсо хуулинуудтай зохилдуулан, ФРГ-гэй правительство ба генералитет предприятинуудай үйлэдбэриин программа, номенклатура ба хэмжээ хубилган тааруулха, түүхэй эдүүд ба элшэ хүсэнэй нөөсые хиналта доро абаха ба хубааха, предприятинуудай шэглэл хубилгаха гү, али тэдэниие хааха эрхэтэй болохо байна. Эдэ бүгэдэнь сэрэгэй үйлэдбэриһөө, дайнһаа уламжалан ехэ ашаг олзо оруулдаг томо концернүүдэй ашаг туһада сүм зорюулагдана.

Онсо хуулинууд гэдэгынь ажалшадай политическэ, социальна эрхэ хизаарлаха, түрүү үзэл бодолтой партинуудые, профсоюзуудые, олониитын эмхинүүдые, нэгэдэлнүүдые дараха зорилготой шэнэ алхам болоно. Эдэнь мэргэжэл ба ажаллаха газараа шэлэхэ сүлөөень хизаарлаһан баалалтын хүдэлмэри эрэшүүл ба эхэнэрнүүдтэ хүүлэхэ гурим орон дотороо бии болгохоор хараална. Гансашье политическэ бэшэ, экономическашье стачканууд ба забастовконууд хуули буса гэжэ соносхогдожо болохо, үнэндөө, ажалһаань олоор гаргаха, хэһээхэ мүрдэхэ хэмжээнүүдые хүдэлмэришэдтэ эсэргүүгээр бэелүүлхэ арга монополинуудта олгоно.

Ёһо гуримда халдан добтолһон хүн бүхэндэ «эсэргүүсэхэ эрхэ» гэдэг граждани нуудта олгогдохо гэжэ онсо хуулинуудынь соносхоно. Фашизмда эсэргүү демократическа хүсэнүүдые «гурим эбдэгшэд» гэжэ ФРГ-гэй засагаархидай тоолодог байһыень харааада абабал, «эсэргүүсэхэ эрхэ» гээшэнь политическэ хюдалга мүрдэлгэ хэхэ үүдэ нээжэ үгэхэ, политическэ, олониитын таарамжагүй гэжэ тоологдодог бүхы ажал ябуулагшадые неонацис бандануудай хэһээлэг мүрдэдэг ябадал хуулита болгохо һэдэлгэ мүн.

Шэнэ хуули гэдэгынь ФРГ-гэй правительствын шиидхэбэреэр, мүн НАТО-гой сэрэгэй бүлэглэлэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр гү, али тэдэнтэй тааралдуулан, орон дотороо онсо байдал соносхохоор хараална.

ФРГ-гэй онсо хуулинууд удхынгаа, олонхи ушарта найруулгынгаа талаар гитлеровскэ үеын онсо хуулинуудай түһөөтэй. Тэдэ хуулинуудынь нацис Германиие дэлхэйн хоёрдохи дайнда бэлдэхэ, ороной бүхы байдалые дайн сэрэгэй замда оруулха хэрэгтэ алба хэһэн байгаа. Эдэнь амгалан байдалда харша гэмтэ ябуулга гэжэ Нюрнбергдэхи уласхоорондын трибуналаар буруушаагдаһан хуулинуудтал адли байна.

Онсо хуулинууд тухай асуудалаар христианска демокрадуудтай үгэсэһэн Баруун Германиин социал-демокрадуудай хүтэлбэрилхы тушаалтадай дүүргэжэ байгаа үүргэнь анхарал хандуулангүй байха арганьгүй. Министрнүүдэй тушаал олгоһоной түлөөһэн мэтээр ойлгодог олохон социал-демокрадуудшье энэ хараа бодолыень һайшаанагүй.

Эдэ онсо хуулинууд Бонной баримталдаг үһөө нэхалгын, сэрэгэй-политическэ хараа бодол бэелүүлгэдэ дурагүй хүн зоной алибаа эсэргүүсэлтые дараха, Европодо тогтоһон бодото байдал мэдэрһэнэй үндэһөөр оронойнгоо политика хубилгаха эрилтэ табидаг хүнүүдые аниргүй болгохыень уряална.

Онсо хуулинуудынь дэлхэйе һүйдхэлтэ дайнай сээл руу хоёр дахин татажа оруулһан германска империализмын эгээн ээрхэг хархис бүлэгүүдэй засаг эзэлхэ замые сэбэрлэжэ үгэнэ. Тиимэл ушарһаа, эдэ хуулинуудые абалга Германиин Федеративна Республикын гансахан өөрынь дотоодын хэрэг бэшэ болоно; энэнь Европын бусад арадуудай, бүгэдэниитын амгалан байдал хангалгада хабаатай асуудал бололсоно.

Германиин милитаризмда, нацизмда эсэргүү тэмсэлэй түүхэтэ дүй дүршэлые үндэһэ болгон, Потсдамска хэлсээнэй гол ёһонуудые хүндэлхэ ба бүрин сахихыень Федеративна Республикын политическэ хараа шэглэл тодорхойлдог хүнүүдһээ дэлхэйн арадууд эрихэ эрхэтэй, тиимэ эрилтэ табина.

ФРГ-дэ онсо хуули абалгые буруушаажа байһанаа баһа дахин уридшалан һануулхые, Европодохи амгалан тайбан байдалда эдэ хуулинуудай муу хойшолонгуудтай байжа магад тухай анхарал хандуулхые Советскэ Союзай хүтэлбэрилхы тушаалтад уялгамнай гэжэ тоолоно. ФРГ-гэй правительство, тэрэнэй политикын хараа шэглэлые дэмжэдэг баруун тээхи гүрэнүүдэй правительстванууд иимэ ушарые хараадаа абаха, ФРГ-дэ милитаризмын, реваншизмын ба неонацизмын хүсэнүүдэй олошорон гааража байһые Советскэ Союз буруушаана, тиихэтээ хамта тэдэ хүсэнүүдэй зүгһөө Европын арадуудай энхэ тайбан байдалые хэзээшье эбдэхэгүйн тула шухала бүхы хэмжээнүүдые эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдтэй хамта абахаар бэлэн байна гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

ВЬЕТНАМАЙ ҺУРАГШАДТА 50.000 БЭЛЭГ

ОДЕССЭ. (АПН-эй тусхай корр.). Эндэһээ «Березка» гэжэ теплоход Хайфон ошохоор гараба. Тэрэнэй трюм соо Вьетнамай һурагшадта үгтэхэ 50 мянган бэлэг ашагдаа. Тэдэниие Киевэй, Смоленскын, Херсоной, Николаевай, Одессын болон СССР-эй бусад городуудай пионернүүд эльгээбэ. Бэлэг бүхэн соонь пионерэй галстук, һурагшадай үмдэхэ формо, бэшэгэй хэрэгсэл, тетрадь, номууд, альбомууд хэгдэнхэй.

Аянда мордохынгоо урда тээ теплоходой капитан Амирак Гогуа гэгшэ иигэжэ хөөрэбэ:

— Суднамнай үһаида табигдаһаар жэл үлүүтэй болоожо байна. Хэды тиимэ болобошье, Хайфон гурбадахияа ошохомнай. Энэ аяншалгамнай илангаяа ехэ хүндэтэй. Судның борт дээрэ Вьетнамай хүүгэдтэ үгтэхэ бэлэгһээ гадна, хэдэ мянган тонно ашаан—металл, машинанууд, элдэб түхеэрэлгэ тээгээтэй.

И. ПИКАРЕВИЧ.

...АНАЙ ...ҮХЭР ...ТААЛТАЙ

Вера соггой хүхюун, ажалша бэрхэ басаган һэн. Арбан хоёр жэл соо манай электромашинна цехтэ ажаллажа, дүршэл ехэтэй болоһон хүдэлмэришэн.

Холын Баргажанай хадануудай хабшал соогуур хүүен урдаһан огсом түргэн горхоной, тала дайдын дунда мүндэлһэн сэсэг ногооной хангал асаржа ерэһэн Вера басаган манай цехтэ хүдэлмэришэнөөр абтаа һэн.

Эсэхэ гээшые мэдэхэгүй, ажалша бэрхэ хадаал тэрэ түрүүшын лэ үдэрһөө үетэн нүхэдэйнгөө дундаһаа шалгаржа, хүнэй дура татаһан юм. Ямаршье ажал даалгажа үгэхэдэш, һайн шанартайгаар, түргэнөөр бүтээжэ, ёһотой һайн жэшээ нагэтэ бэшэ харуулһан.

Электромашинна цех тепловоз болон электровозуудта хэрэглэдэг элдэб частьнуудые заһабаридаг. Электродвигательнүүдэй секциин якорьнуудые тусхай утаһаар орёохо гээшэ ехэ харюусалгатай ажал юм. Манай участогай залуу хүдэлмэришэд табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө габшагайгаар мүрысэжэ, һайн шанартай продукци бүтээнэ.

Ленинэй орденто ЛВРЗ-дэ өөрын тамгатайгаар продукци бүтээн гаргадаг хүдэлмэришэд олон юм. Тэдэнэй тоодо манай Вера Нечкина оролсоно. Энэ басаганай бүтээһэн продукци техническэ шалгалтагүйгөөр сэхэ электродвигательнүүдые суглуулдаг участогта эльгээгдэжэ, үндэрөөр сэгнэгдэнэ.

Вера Нечкина даабариһаа гадуур нилээд ехэ продукци үйлэдбэрилдэг байна. Коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Тэрээнһээ жэшээ абаһан Тамара Рыжкова, Люда Суканова, Тамара Лаптева гэгшэд мүн лэ габшагайгаар ажаллажа, түрүү зэргэдэ гаранхай.

Һайнаар ажалладаг хүн хаанашье хүндэтэй. Эрхим шанартай продукци түргэнөөр хэхын хажуугаар манай участогай хүдэлмэришэ басагад материал ехээр арьбална. Тиигэжэ жэлэй эхинһээ 10.000 түхэригэй материал алмаглаба. Эндэ Верын хубита нилээдгүй ехэ бии.

Залуу үеын хүдэлмэришэ басагад... Арбан хоёр жэлэй саана Вера мүн лэ эдэнэр шэнги эдир залуу, дүршэл багатай байгаа. Олон жэл соо олоһон дүй дүршэлөө залуу хүдэлмэришэдтэ дамжуулна, түрүүшынгээ амжалта туйлахадань баярыень хубаалдажа хүхидэг зантай.

Тэрэнэй һурагшад Вера Мельникова, Люда Суканова, Тамара Рыжкова гэгшэд мүнөө өөрынгөө багшаһаа дутангүй ажаллажа, һайн амжалта туйлажа шадана.

Хүдэлмэришэ дорюун басагадтаяа хамта алхалжа, эбтэй этэйгээр ябаһан нүхэр Нечкина нүхэдэй магтаалда хүртэдэг. Тэрэнэй зураг нэгэтэ бэшэ заводой Хүндэлэлэй самбарта гаргагдаһан юм.

Түүхэтэ табан жэлэйнгээ даабарие агуухэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой хүрэтэр дүүргэхэ социалис уялга абаһан Вера Нечкина социалис мүрысөөндэ оролсон, габшагайгаар ажаллажа байна. Тэрэнэй урдаа табиһан хүсэл зорилгоёо хүсэлдүүлхэ байһаниинь найдамтай.

П. ХЛЫЗОВ
ЛВРЗ-гэй электромашинна цехэй ахалагша мастер.

ПЛЕНУМЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

КПСС-эй обкомой апрель һарада болоһон пленум республикын колхоз, совхозуудай сабшалан болон бэлшээриин үрэжэл дээшэлүүлхэ тухай хүдөө ажахын үйлэдбэрилэхи гол шухала асуудал зүбшэн хэлсэһэниинь мэдээжэ. Тэрэ пленумэй абаһан тогтоол дотор табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар Түнхэнэй партийн организаци энэ үедэ эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри хэжэ байнхай.

Сабшалангай ургаса эрид дээшэлүүлхын тула газарые эзэтэй болгохо гээшэ тон зүб хэмжээн. Тиигэжэ аймаг дотор сабшалан һайжаруулха оньһожоруулагдамал табан отряд, луговодуудай 26 звено эмхидхэгдээ юм. Тэдэнэртэ саг үргэлжөөр элдэб техникэ, морин болон зэр зэмсэг үгтэһэн, сабшалан даалгагдаһан байна. Сабшалангай участок бүхэндэ технологическа карта зохёогдожо, юндэ ямар элдүүрилгэ хэгдэхэб гэжэ тодорхойлогдобо. Мүн сабшалан, бэлшээри элдүүрилгэ дээрэ хүдэлһэн хүнүүдэй салин хүлһэнэй, нэмэлтэ түлөэри урмашуулхы шэглэлтэйгээр зохёогдоо, луговодуудай мүрысөөнэй гурим баталагдаад байна.

Эмхидхэлэй хүдэлмэри яһала гэмгүй үрэ дүн харуулна гэжэ тэмдэглэмээр. Пленумһээ хойшо тиимэ ехэ сагай үнгэрөөшьегүй һаань, сабшалан, бэлшээри һайжаруулхаар соносхогдоһон хоёр һарын туршада горитой хүдэлмэри хэгдээ бшуу. Илангаяа сабшалан дээрэ шэбхэ зөөлгэдэ анхарал онсо хандуулагдаа. Энэ үедэ бүтээхээр хараалһан түсэб алар юһэ мянгаар үлүүлэгдээ. Мүн 300 шахуу гектар дайдын хүрьһэндэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа.

Газарай хүрьһэ үрэжэл һайнтай болгохын тулада бэшэшье олон янзын агротехническэ хэмжээ ябуулганууд хэгдэһэн байха юм. Ногооной үрэһэ тариха, болдог бутаруулха, борнойлхо, хүрьһэ соолохо, уһалха гэхэ мэтын хүдэлмэринүүд ургасын дээшэлхэдэ һайн нүлөө үзүүлхэ байһаниинь мэдээжэ хэрэг ааб даа.

Сабшалангай элдүүрилгэдэ «Сибиряк», «Маяк» колхозуудай, Саянай ба Туранай совхозуудай луговодууд анхарал ехэтэйгээр хандажа, эмхитэйгээр хүдэлмэрөө ябуулна бшуу. «Маяк» колхозой нүхэд Ангрускаев, Жимбаев гэгшэдэй звенонууд энэ жэлдэ даажа абаһан сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 13 центнер эрхим шанартай үбһэ хуряажа абахабди гэһэн уялга абаад, оролдосотойгоор хүдэлжэ байдаг.

Туранай совхозой луговодууд нүхэд Басанов, Зверев, Гармаев гэгшэд үрэжэл муутай болоһон бүхы участогуудаа борнойлһон, дисковани хэһэн, хүрьһыень соолоһон жэшээтэй. 160 гектар газарай болдог отолжо жэгдэлһэн байха юм. 500 гаран гектар уһалагдаа. Саянай совхозой луговодууд сабшалангаа үтэгжүүлгэдэ анхаралаа онсо табина. Эндэхид алар долоо мянга шахуу тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргажа тараагаа ха юм.

Сабшалан дээрэ хэгдэжэ байһан хүдэлмэри, луговодуудай нэтэрүү ажал хаража ябахада, Түнхэнэй ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ хэмжээ ябуулгын удха шанарые ойлгоо, газар баялигай ашаг шэмые элбэг дэлбэгээр абаха гэжэ зорижоо юм байна гэжэ мэдэхээр. Юрэдөө, партиин обкомой абаһан тогтоолые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула яһала юумэн хэгдэнэ гэжэ тэмдэглэмээр.

Зүгөөр энэ хүдэлмэри ажахы бүхэндэ нэгэ жэгдээр бүтээгдэнэ гэжэ хэлэжэ яажа болохоб. Зарим тээгүүр муу байдалтай. Жэшээнь, «Восточные Саяны» колхоздо мүртэй юумэн хэгдээгүй байһаар. Үнгэрхэдөө луговодуудай оньһожоруулагдамал отрядые эндэхи хүтэлбэрилэгшэд али олон шалтаг баряад тараажархиһан байха юм. Теэд партиин райкомой бюро иимэ хүтэлбэрилэгшэдһөө үшөөл шанга эрилтэ табяагүй. Энэнь гэмшэлтэй.

И. МОДОРОВ,
КПСС-эй обкомой инструктор.

Ленинэй орденто Улаан-Үдын мяханай комбинадай лаборантка Валентина Телегина ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойе эрхим ажалаар угтаха гэһэн мүрысөөндэ оролсоод, габшагайгаар хүдэлжэ байна. Зураг дээрэ: В. Телегина.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото-зураг.

ЗАНШАНХАЙ

Политическэ информациин хүмүүжүүлхы, гэгээрүүлхы удха шанар тухай эндэ олон үгэ дурдаад яалайб. Мэдээжэ хэрэг. Энэ шухала олониитын хэмжээ ябуулгые Улаан-Үдын түмэр замай отделениин партийна эхин организаци угаа шадамараар эмхидхэн ябуулдаг. Коллективэй дунда зургаан бүлэг информаторнууд хүдэлдэг. Политинформациие гарагай зургаан бүридэ үнгэргэдэг заншалтай. Тэрээндэнь хүнүүдшье эдэбхитэйгээр сугларлаг. Үнгэрһэн долоон хоногой туршада болоһон һонинууд тухай информаторай хэлэһэн мэдээсэлнүүдые анхаралтайгаар шагнадаг, һонирхоһон юумэеэ һуража, гүнзэгыгөөр ойлгожо абадаг.

Политинформаторнуудаар политическэ талаараа бэлэдхэл һайнтай, ажал хэрэг мэдэхэ, дүршэл шадабаряар баян урданай коммунистнар баталагданхай юм.

М. САВЕЛЬЕВ.
Улаан-Үдэ.

К мсомолой ажабайдал

АХА ЁҺОНОЙ ХАЛУУН ТУҺАЛАМЖААР

Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикын комсомолшуудай абьяас түгэлдэр хэрэг үйлын сууряан Октябрьска районой хилэ дабажа тараһаар үнинэй. Тингэхэ ёһотойшье. Нёдондо Совет засагай табин жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулһан мүрысөөнэй дэлгэрхэдэ тэдэнэр хам оролсожо, хотын организацинуудые илан гараһан юм. Залуу хүдэлмэришэд абаһан бүхы уялгануудаа үлүүлэн дүүргээд һэн. Үйлэдбэриин арга боломжо элирхэйлхэ, алмалта ба арьбалалта хэхэ талаар соносхогдоһон конкурс-харалгын дүнгөөр мүн лэ нилээд горитой амжалта туйлаа бэлэй. Тэрэ үедэ 54 мянган түхэригэй сэнтэй алмалта хэһэн, 18 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэтэй уралан нарижуулгын 33 дурадхал залуу ухаалан зохёогшод үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ бшуу.

Октябриин революциин ойн баярые үндэр амжалтаар угтан һайндэрлэһэн фабрикын залуу үетэн Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойе мүн лэ эрхим жэшээнэй хэрэг үйлөөр угтаха гэжэ нэгэ хүн шэнгеэр шиидээ, республика дотор дэлгэрһэн энэ тэмсэлэй үүсхэлшэнь болохо хабатай байба. Үүсхэлшэ байха гээшэ хүндэтэй, харюусалгатайшье хэрэг. Энэ харюусалгые фабрикын залуу хүдэлмэришэн бүхэн бэедээ даажа абанхай. Энэ мүрысөөндэ оролсоогүй залуу наһанай нэгэшье хүниие эндэ олохогүйт. Мүрысөөндэ илахын түлөө комсомол-залуушуулай 16 бригада мүнөө тэмсэжэ байнхай.

Энэ предприятида хүдэлжэ байһан залуушуулай онсо шэнжэнь гэхэдэ, эдэнэр ходо урагшаа эрмэлзэлтэйгээр, үүсхэл ехэтэйгээр, оншотойгоор лэ ажаллажа байдаг. Хүдэлмэридөө бусадһаа үлүү ондоо арга дүршэл хэрэглэжэшье байһан өөрсэ юумэнь эндэ байхагүй. Гансал мүрысөө тон зүбөөр эмхидхэдэгынь гол эшэ үндэһэниинь болодог шуу. Ямар халаанай түрүүлжэ, ямарай хойнотожо ябаһые тэрэ дарыдань мэдэхэ арга бии. Гээгдэжэ ябагшадтаа шанга эрилтэ табидаг. Юрэдөө, һайн ба муу юумэн олондо мэдэгдэнгүй үлэдэггүй юм.

Нооһо шанараарнь илгадаг Светлана Зайцевагай бригада тухай олон юумэ хэлэһэнэйшье үлүү. Энэ бригада үнинэй суурханхай. Совет засагай 50 жэлэй нэрэмжэтэ бригада гэһэн алдар суутай. Харин тиихэдэ нооһо угаадаг Юлия Золтоевагай бригада һая эмхидхэгдэһэн. бултадаа залуушуул юм. Тиимэһээ эдэнэй ажабайдалда түрүүшээр элдэб ушарнууд тохёолдоо һааб даа. Хоорондоо эб эхигүйшье байжа болоо. Теэд өөһэд шэнги нүхэдэйнгөө алдар сууда гарахадань тэдэнэй хороониинь бусалаадхёо хаш. «Бидэ юугээрээ дутаа зонбибди» гэлсэһэн дары фабрика дотороо нэн түрүүн ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ бригадын түлөө мүрысөө үүдхээ бшуу. Энэ ушар заримаһиие гайхуулаад абаа. Тиигэн гэһээнь, эдэ залуушуул гурба һарын түсэб дээрэ 180 центнер нооһо угаажа, яһалхан амжалта туйлаа ха юм.

Фабрикын коллективэй дунда эмхидхэгдэдэг мүрысөөнэй түхэл маягынь олон янзын. «Эрхим мэргэжэлтэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын тулада залуу хүдэлмэришэн бүхэн тэмсэнэ. Ухаалан зохёогшодой, уралан нарижуулагшадай, үйлэдбэриие болбосон ёһоор эрхилхэ конкурсдо эдэбхитэйгээр хандана. Хамтын байрануудые ариг сэбэр байлгаха, һайнаар гоёогдоһон улаан булан түхеэрхэ мүрысөөншье бапал урагшатайгаар дэлгэрээ. Эдэшье хэмжээ ябуулганууд комсомолшуудай эдэбхитэй хабаадалгаар хүсэндөө хүрэдэг байна бшуу.

Ямаршье хэрэг тухай хөөрэлдөөнэй болоходо, комсомолойл нэрэ эндэ заатагүй дурдагдаад лэ байдаг. Харуулан ойлгуулха агитацяар фабрикаяа, оршон тойроноо шэмэлгэ, сэсэг набша тарилга, модо һуулгалга — хуу залуушуулай уран гараар хэгдэнэ. Энэ хүдэлөөндэ хабаадаһан тус коллектив республика дотороо нэгэдэхи һуурида гараһаниинь фабрикын залуушуулай ашата хэрэгые гэршэлнэ бшуу. Спорт болон физкультурын, уран һайханай самодеятельностиин эндэ үргэнөөр дэлгэрһэн ушар гайхалгүй бэзэ.

Фабрикын комсомолшуудай һайн һайхан хэрэг үйлэ тухай хэлэхэ юумэн олон. Тэдэниинень эндэ дууһан дурдаха болоо һаа, ехэ саг хэрэгтэй. Гэбэшье үшөө нэгэ һонин эдэбхи үүсхэлтэ ушар тушаа тэмдэглэлтэй хаш. Нёдондо нооһоной түлэг орожо байха үеэр фабрикада хүшэргэ байдал тохёолдоо бэлэй. Урда жэлнүүдтэ найма, юһэ мянган, ехэдээл һаа, арбаад мянган тонно нооһон абтадаг байгаа. Харин нёдондо тэрэнь аяар 23 мянган тонно болоо. Яалтайб? Тэрэ ехэ нооһо бултыень угааха, сэбэрлэхэ, илгаха хэрэгтэй. Хүсэншье урданайхиһаа үлүү юумэнь үгы һааб даа.

Иимэ ушарай болоходо, партийна организаци залуушуулда хүсэ шадалаа хоёр дахин эршэдхыт гэжэ хандаа һэн. Теэд эрмэлзэл зоригоор бадаранги залуу хүдэлмэришэд хам оролсоо. Эгсэ хоёр һарын туршада ёһотоороол габшагай шангаар хүдэлжэ гараа. Үйлэдбэриин түсэб болзор соогоо дүүргэгдээ.

Энэ фабрикын комсомол-залуушуулай иимэ эдэбхи үүсхэлтэ, урма зоригжолтой хэрэг үйлэ хаанаһаа унгитайб, эшэ үндэһэниинь юун гээшэб? Иимэ асуудал эндэхи байдалтай танилсаад байхада заатагүй гараад байха юм. Энээндэ харюу үгэхэ хэрэгтэй болоно.

Комсомолшуудай һайн, аша үрэ түгэс ябуулгын гол үндэһэниинь имагтал партийна хүтэлбэриһөө, аха ёһоной туһаламжаһаа унгитай гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ ёһотой бологдоно.

Үнэхөөрөөшье фабрикын партийна организаци, булта коммунистнар ямар нэгэн аргаар комсомолой ажал ябуулгада нүлөөлхэ, туһалха гэжэ ехэ оролдолго гаргана. Урдань фабрикын комсомолой организаци бүхыдөө, мүн цехүүдэй олонхи организацинууд хангалтагүйгөөр хүдэлдэг байгаа. Гол шалтагааниинь гэбэл, организацинуудые дүршэл шадабаригүй, эдэбхигүй хүнүүд толгойлдог һэн. Харин эдэнэй хүтэлбэрилэгшэд болгон комсомолой наһанай коммунистнарые һунгаһан ябадал хубилалта хээ бшуу. Комитедүүдэй секретарьнараар В. Коварская, В. Фофонова, А. Макеева, Р. Исакова гэгшэд түрүүлэн дэбжүүлэгдэһэн юм.

Мүнөө үедэ комсомолой наһанай коммунистнар илгадгүй комсорг, комитедэй гэшүүн гү, али ондоо ямар нэгэн комсомолой хүдэлмэри даажа, эдэбхитэйгээр тэрэнээ ябуулжа байдаг. Жэшээлхэдэ, комсомольско прожекторэй хүдэлмэри түрүүшээр мүртөө бүри орожо ядалдаад байгаа гэхэ. Тиимэ байхадань, тэрэ шухала хүдэлмэри хүтэлбэрилхыень техническэ хиналтын таһагай мастер А. Садкова, нооһо сортологшо В. Усольцева гэгшэдтэ даалгаба. Мүнөө энэ прожекторэй хүдэлмэри ташха ондоо, фабрикын урдаа хараха, дайшалхы хүсэн болоо. Һара бүхэндэ дүрбэ дахин шалгалта хэнэ. Үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирхэйлхэ, ажалай хуули баримталха хэрэгэй хэр зэргэ байһые, хүдэлмэриин сагые ямараар ашаглажа байһые шалгаха асуудалнууд прожекторэй бүтээхэ хэрэг боложо шаданхай.

Комсомолой прожекторэй ажал ябуулгые партбюро ходо дэмжэдэг, тэрэнэй гэшүүдэй элирүүлһэн дутуу дунданууудые усадхаха хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулдаг. «КП-гэй хэһэн шүүмжэлэл тушаа гурбан хоногой болзор соо хэмжээ абаха эрилтэ табигдадаг. Энээниие баримталаагүй хүтэлбэрилхы тушаалтан партбюрогой, дирекциин зүгһөө зэмэлэгдэдэг гуримтай. Иигэжэ комсомольско прожекторэй гэшүүд фабрика соогоо ехэ хүндэтэй зон болонхой бшуу.

Фабрикын партбюро болбол залуушуулые бэеэ даанги, урдахи зорилгыень өөһэдтэнь шиидхүүлхэ, эзэн байлгаха гэжэ оролдоно. Тэдэнэр тэгшэ эрхэтэйгээр, харюусалга ехэтэйгээр хүмүүжүүлэгдэнэ. Энэ талаар залуушуулай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэриин ябаса фабрикын партбюрогой заседани дээрэ, партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Комсоргнууд суглаан гү, али бюро дээрэ тоосоогоо хэжэ һурана. Партийно-комсомольско суглаа үнгэргэдэг ёһон залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгтэнь аша туһаар ехэ. Иимэ суглаан бүхы фабрика дотор, цехүүдтэшье эмхидхэгдэдэг. Суглаан дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүдэй түлөө комсомолшууд коммунистнуудтай адляар харюусаха уялгатай байхадаа яһалхан һургаал болохо байһаниинь эндэ элирэ ааб даа.

Комсомол болон залуушуул тушаа һанаагаа ходо табижа, тэдэнэрээ халуун анхаралаар хүреэлжэ байдаг ёһо гуримые үшөө нэгэ иимэ жэшээгээр батадхая. Хэрбээ фабрикын директор хүтэлбэрилхы тушаалтадтай зүблөө үнгэргэбэл, бүри заатагүй комсомолой организациин хүдэлмэриин ямар байдалтай байһыень асуужа абадаг. Теэд энээн тухай мүртэй юумэ хэлэжэ шадахагүй байгаа хадаа эшхэбтэр болохо зэргэтэй бшуу. Комсомолой суглаанда байлсаха гээшэ цехэй начальнигай ба партийна организациин секретариин хуулита уялга болонхой. Гэхэтэй хамта, коллективэй ямар зорилготой, түсэб хараатай байһые комсомолой гэшүүн бүхэн мэдэхэ эрхэ байдал эндэ олгогдонхой. Жэшээнь, тээсгэн болоһон комсомолой нэгэ суглаан дээрэ фабрикын директор нүхэр Шиганов өөрөө элидхэл хэһэн байна.

Комсомолой гэшүүн бүхэниие эзэн байхаар, адли тэгшэ эрхэтэйгээр хүмүүжүүлжэ байһан ехэ хүдэлмэринь залуу хүдэлмэришэдэй ажал хэрэгтэ, нийтын ажабайдалда иимэ һайнаар нүлөөлжэ ха юм.

В. ОРЛОВ.

Совет засагай 50 жэлэй нэрэмжэтэ

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ Д...

Эршэ хүсэтэйгөөр эбхэрэн урдаһан Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ үргэн һаруул сонхонуудаар яларһан «Электромашина» заводой хэдэн олон цехүүд оршоно.

Эндэ бүтээгдэһэн элдэб янзын автокран, электродвигательнүүд арадай ажахын олон һалбарида үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Һайн шанартай продукци бүтээжэ олоной магтаалда хүртэһэн заводой коллектив бэлиг шадабаряа улам дээшэлүүлэн, эрхимээр ажаллажа, амжалтануудые туйлаха ёһоороол туйлана.

Хэдэн олон станогуудай нэрьеэн доро хүүен дорьбоһон электромеханическа цех эгээл томонь болодог. Эндэ элдэб олон зүйлэй электродвигательнүүд бүтээгдэнэ.

Электромеханическа цех соохи эхэнхи ажал оньһожоруулагдажа, хүдэлмэришэдэй ажал нилээдгүй хүнгэдхэгдөө. Үшар тиимэһээ продукциин шанар дээшэлүүлэгдэһэн байна.

Цехэй партийна эхин организациин секретарь Николай Степанович Демин хургаа даража байгаад эрхим хүдэлмэришэдэйнгөө нэрэнүүдые тооложо:

— Сэхыень хэлэхэдэ, манай цех соо муугаар хүдэлдэг хүдэлмэришэн үгы шахуу. Цехэй бүхы хүдэлмэришэд бүтээһэн продукциингаа 90 процентыень бусаалтагүйгөөр хиналтын таһагта тушаана,— гэжэ омогтойгоор хөөрэнэ.

Эндэ эрхимээр ажалладаг бригаданууд олон. Тэдэнэй дундаһаа Николай Ковалёвой хүтэлбэрилдэг бригада шалгаран гарана.

Хойно хойноһоо һубарюулан тодхогдоһон элдэб олон станогуудай хажуугаар үнгэрнэбди. Булта хүдэлмэришэд өөр өөрынгөө станогуудай дэргэдэ зогсожо, хүнхинэн зэдэлһэн ажалай симфонидо өөрынгөө багахан хубитые оруулан, эршэтэйгээр хүдэлнэ.

Хододоо һайн шанартай продукци бүтээн гаргажа, халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэһэнэй ашаар агуухэ һайндэр— Совет засагай 50 жэлэй нэрэмжэтэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Николай Ковалевой түрүү бригадада хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ баһал тухашаруу, тамхилхашье заб үгы.

Түмэрэй зүйлнүүдые хэбээр сохижо, электродвигательнүүдтэ олон ондоо детальнуудые бүтээдэг хүсэтэ прессүүд хүндөөр уухилан, электромеханическа цехэй мантан корпусые доһолгоно.

Дүрбэн хүнһөө бүридэһэн бригада. Ганса цех соогоо бэшэ, бүхы завод соогоо энэ бригадын хүдэлмэришэд түрүү ажалаараа алдаршаһан.

— Теэд эдэнэр ямар тиимэ ехэ туйлалта хээ гээшэ хаб,— гээд Николай Степановичһаа һурахада, тэрэм дулааханаар мяһаржэ, баһал хургаяа дараад, тооложо захалба.

— Николай Ковалёвой бригадынхид бүтээһэн продукцяа хиналтын таһаггүйгөөр гүрэндэ сэхэ тушаана. Ганса энээн тушаа хөөрэхэ болоо һаа, бүхэли повесть зохёожо болохо,—гээд Николай Степанович хэлэхэ мүртөө, мантан прессэй хажуугаар эрьелдэжэ, нэгэ юумэнтэй носолдожо байһан Николай Ковалёвые дуудаба.

Үндэр томо бэетэй хүдэлмэришэн хүн бидэнэй урдаһаа ерэжэ, хүдэр гараа һарбайжа мэндэшэлэлсэн, би хододоо бэлэнби гэһэн шэнгеэр сэхэ зогсоно.

«Ямар аргаар тиимэ ехэ амжалтануудые туйлажа, һайн шанартай продукци бүтээнэ гээшэбта» гэжэ асуухада, Николай Ковалев бүришье томоотой боложо, станогой дэргэдэ хүдэлжэ байһан дунда наһанай хүдэлмэришэ эхэнэрнүүд тээшэ заажа: «манай басагадай оролдолго шадабариһаа бүхы ажалнай дулдыдана»—гээд хөөрэнэ.

Станогууд нээрнэ. Детальнуудые хэблэн бүтээһэн пресс-станогууд хүндөөр уухилан, газар доһолгоно. Хүндэ прессүүдэй балта доро хүдэлмэришэ басагадай нимгэхэн түмэр табяад үгэхэдэнь лэ, тэрэ зуура хэрэгтэй деталь бүтээгдээд гарана.

Энэ бригада нэгэ халаан соогоо хоёр зуун ондоо зүйлэй деталь бүтээхэ ёһотой. Тиимэһээ хоёр зуу дахин детальнуудые хэблэн сохидог прессүүдэй хэбүүдые һэлгэхэ бологдоно. Энэ бүхы ажалые тус участогай бригадир Николай Ковалев түргэнөөр дүүргэжэ, станогуудай, хүдэлмэришэ басагадай сагые ехээр алмана.

Бүхы ажалынь, бүтээн гаргаһан продукциинь шанар ганса хүдэлмэришэдһөө бэшэ, мүн энэ станогуудһаа дулдыдана. Хэрбээ зохид һайнаар станогуудаа хаража, сэбэрлэжэ, һуладаһан шурэбүүдыень саг соонь шангадхан татажа ябаагүй һаа, станок ходо эбдэржэ, шанар муутай детальнууд бүтээгдэхэ ха юм.

Минии һанахада, энэ цехэй хүдэлмэришэдэй ажал тон харюусалгатай. Орёо электродвигательнүүдые бүтээжэ ажахын олон һалбарида эльгээхэдээ, тэрэнэй удаан саг соо ашаг ехэтэйгээр хүдэлхын тула бүхы хүдэлмэришэд үнэн зүрхэнһөө оролдожо, бэлиг шадабаряа бар... хэрэгтээ зорюулна.

Һаяшаг энэ цехэй ... шэд шэнэ түхэлэй ... электродвигательнүү... захалба. Тэрэнэй го... таль бүтээхыень Н... лёвой бригадада даа... двигательнүүд холы... словаки, Алжир гэх... рэнүүдтэ нээгдэхэ ... выставкэдэ эльгээг... байгаа бшуу. Тиимэ... тродвигателиин дета... тээлгэ эгээл шудар... шэд, бригадануудта ...

Бүхы хүдэлмэриш... һан ажалаа эрхим ... тайгаар бүтээжэ, ... электродвигатель с... Холын орондо эль... электродвигатели... Электротехническэ ... стиин министерствы... гэжэлтэдһээ бүри... комисси туршажа ... нико-экономическа ... Бельги болон Фра... гаргагдадаг эле... нүүдһээ булюу бай... хойлоо.

Тиигэжэ эдэнэй ... зүйлэй электродвига... ниинь дээдэ сэгна... жэ, Николай Ковале... хүдэлмэришэд магт... Түрүүшын шэнэ про... бүтээгдэһэн хайрсаг ... жа, холын замда эль... раасгай шүбууд мэт... мүрэнүүдые гаталан... ной хүдэлмэришэ ху... дай ажалай аялга ду... ной хүдэлмэришэ ... на.

Станогуудай хүн... дэнэй зугаае диилэ... рүүлнэ. Басагад эн... той хүхюунээр, юу... юумэн тухай хөө... трокнопко дараал ... дары шэнэхэн гоё ... баһал энеэжэ байһа... ран толотожо, хүнэ...

Николай Ковале... табан дорюун хүд... бэеэ хүндэлэн, ажа... амжалта туйлахаа... Любовь Тороева, К... на, Валентина Гри... эгэшэ дүүнэрые ду... мэтээр дуулдана. ... левые эдэнэрэй ах... хаар. Эдэнэр аха ... тэйгээр ажаллаж... амжалта туйлана. ... табан жэлэйнгээ т... жэл соо дүүргэхэ ... табинхай.

К. ЖАМ...

ТАРЯАШАДАЙ АША ТУҺАДА

«Интенсифекаци» гэһэн үгэ колхозно тосхондо мэдээжэ, ойлгосотой болонхой. Тэрэнэй удхые совет таряашан бүхэн ойлгодог.

Тэрээнһээ гадна, Кубаниин гү, али Украинын, Омскын гү, али Челябинскын областиин юрын колхознигтой, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилдэг хүнтэй хөөрэлдөөд үзөө һаа, колхозой үйлэдбэриин интенсифекациие тэдэ ехэтэ һайшаан зүбшөөхэ байха. Гектар бүриһөө шадаал һаа ехэ продукци абаха, сагай уларилһаа дулдыдадаггүй болохо. Ниитынгээ адуу малһаа ашаг шэмэ, хамагай түрүүн һү ехээр абаха. Ойлгосотой тодоор найруулагдаһан «интенсификациин» лозунгнуудые, зорилгонуудые колхоз бүхэндэ дуулажа болохо юм.

Экономическа талаарнь абажа үзэбэл, газар тарялангай ажалые интенсификацилха гээшэ юуб? Тэрэмнай, хамагай түрүүндэ газарай нэгэл участогта хүсэ ба мүнгэ зөөри нэмэжэ гаргашалха гэһэн удхатай. Тиимэ гаргаша ойро зуурын, хүдөө ажахын үйлэдбэриин юрын гү, али сезонно технологитой холбоотой байжа болохо. Үгышье һаа—тэдэ гаргашанууд удаан болзоройбайжа болохо. Тиихэдээ олон жэлэй ногоо ургуулгада, олон жэлэй ондоошье элдэб тарилгада газараа ходо үтэгжүүлхэ, бүри ехээр оньһожоруулха, электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ хэрэгтэ, уһалууриин барилгануудта, намаг хатаалгада, һубаг ханаабуудые малталгада тиимэ удаан болзоройгаргашанууд хэгдэхэ зэргэтэй.

Эсэсэй эсэстэ эдэ бүгэдэмнай ургаса дээшэлүүлгэдэ, гектар бүриһөө продукци ехээр абалгада зориулагданхай.

Интенсификациин тодорхой жэшээнүүдые харуулая. Белоруссиин Могилёвско областиин «Рассвет» колхоз Совет орон дотороо суута гаранхай юм. Түбхын түрүүн, газар тарялангаа, мал ажалаа томо, хүгжэнги, ашаг түгэс үйлэдбэри болгожо шадаһаараа суурхал. «Намаг бур газар» гэжэ нэрэтэһэн хизаарта оршодог энэ белорус колхоз үйлэдбэриингөө хэмжээгээр хүршэнэрөө 1966 ондо ахижа гараһан байба. 1954 онһоо продукци үйлэдбэрилгэнь жэл бүри 17 процентээр нэмээ. Тэрэнэй аша үрэнь гэбэл, 12 жэлэй турша соо колхозой продукци гурба дахин, олзо доход 2 миллион түхэригһөө 6 миллион гаран түхэриг хүрэтэр ехэ болоһон байна.

Элдэб янзын продукци үйлэдбэрилхэтэеэ хамта гаргаша эрид хороһоной ашаар үйлэдбэриин интенсификаци туйлаа. Хэрбээ 1954 ондо «Рассвет» колхозой нэгэ центнер ороoһоной өөрынь үнэсэн 11,6 түхэриг байһан һаань, 1966 ондо 4,2 түхэригтөө ороһон, овощойхи—3,8-һаа 2,14-дөө, һүнэйхи—23,1-һээ 20-доо ороһон байха юм. Колхозуудай эмхидхэгдэн байгуулагдаһанай һүүлээр СССР-эй хүдөө ажахын үйлэдбэри удаан саг соо гол түлэб тоо хэмжээнэй талаар үргэдэн хүгжэһэн юм гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Ороoһо тарян—тон шухала, шиидхэхы удха шанартай ургамал. Тарилгынгаа талмайе жэл бүри ехээр үргэдхэжэ, ороoһо таряа ехээр абадаг байгаабди. 1940 онһоо 1966 он болотор лэ орон соохи тарилгын талмай 56 миллион гектараар ехэ болоһон. (Казахстан, Сибирь, Поволжидо ашаглагдаһан шэнэ газарнууд тэрэ тоодо оролсоно).

Эрдэм, техникын дэбжэлтэтэй холбоотойгоор социалис хүдөө ажахымнай мүнөө хүсэн түгэлдэрөөр хүгжэжэ байна. Социалис индустриин хурдан түргэн хүгжэлтэ, эрдэм ба техникын (тэрэ тоодо хүдөөгэй эрилтэ хангадаг һалбаринуудай) амжалтанууд, совет таряашадай соёлой, техническэ ургалта интенсификаци амжалтатай эрхилхэ эрхэ байдал хангадаг юм.

Социалис хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ улам үргэдэн дэлгэрнэ. 1967 оной эхин багта 250 миллион мориной хүсэнтэй тэн болоһон байба. Энээниие хубаагаад үзэбэл, хүдөө ажахыда хүдэлдэг хүн бүхэндэ 8 мориной хүсэн, 100 гектар тарилгын талмайда 108 мориной хүсэн хүртэхэ болоно.

Минеральна үтэгжүүлгэ жэлһээ жэлдэ ехээр үйлэдбэрилдэг боложо байнхай. 1966 ондо колхозууд, совхозууд 30,5 миллион тонно стандартна тук «газарай тэжээл» абаһан. Энэмнай 1940 онойхиһоо арба дахин шахуу ехэ байгаа.

Энээнэй ашаар газарай үрэжэл улам дээшэлнэ. Гэхэтэй хамта, оньһожоруулга ба химизациин хажуугаар мелиораци ба ирригаци хэрэглэдэг болоһон газарнууд баһал бии.

Дунда Азиин боро хүрьһэтэй, хара шоройто хизаарай дэгнүүлтэхүжарлиг хүрьһэтэй, талын хара хүрьһэтэй газарнуудай жэшээ дээрэ энээниие тодоор харуулжа болохо. Тиимэ хүрьһэтэй газарнуудые элдүүрилэн ашаглаха гээшэ оронойманай экономикодо ехэ удха шанартай юм. Жэшээнь, Дунда Азиин боро хүрьһэтэ газарые уһалаагүй һаа, барайгарай, хлопогой багашье зэргын ургаса, зааханшье виноград абтахагүй бэлэй. «Газарай үрэжэл хүнэй оролдолгоор туйлагдадаг, үхалуурин түхеэрэгдэнүүдэй баригдаагүй һаань, газарайшье үрэжэл ... һэн.

Мелиораци ба и... гүрэнэй аграрна ... һуури эзэлдэг. Га... Азида бэшэ, мүн СС... дохи хубинин—Росси... Белоруссиин, Украи... гай, Латвиин ба Эсто... ги газар уһалагдаа... зар хатаагдадаг юм.

Колхозно-совхозно... интенсификаци газ... дээшэлүүлгэдэ, орон... тэй хүдөө ажахын ... ехээр үйлэдбэрилди... тэ туйлай ехэ уд... Энээниие гансашье ... нүүдые хэрэглэгшэд ... вет хүдөө нютагта ... бүхэн, тэдэ продук... бэрилэгшэд хүсэжэ ... ехээр үйлэдбэрилэ... ажахын олзо дохо... ажалшадай матери... лой эрилтэнүүд бүри... нээр хангагдаха бол...

Хүдөө ажахые ин... га таряашадай ах... индустриальна түх... Эгээл тиимэһээ «ин... гэһэн үгэ социалис... та хэниешье айла... баруунай капитал... энэ үгэ таряашады... дые үгырүүлхэ аюу... даг. Манай хүдөө ... зон бүхы хүдэлмэ... хүгжөөхые — инте... шармайн оролдолг... правительствыгаа, ... партиингаа энэ а... римталан бэелүүлн... хүдөө нютагуудай ... зүрхэнһөө һайшаа...

Яков Ч...
АПН-эй ...

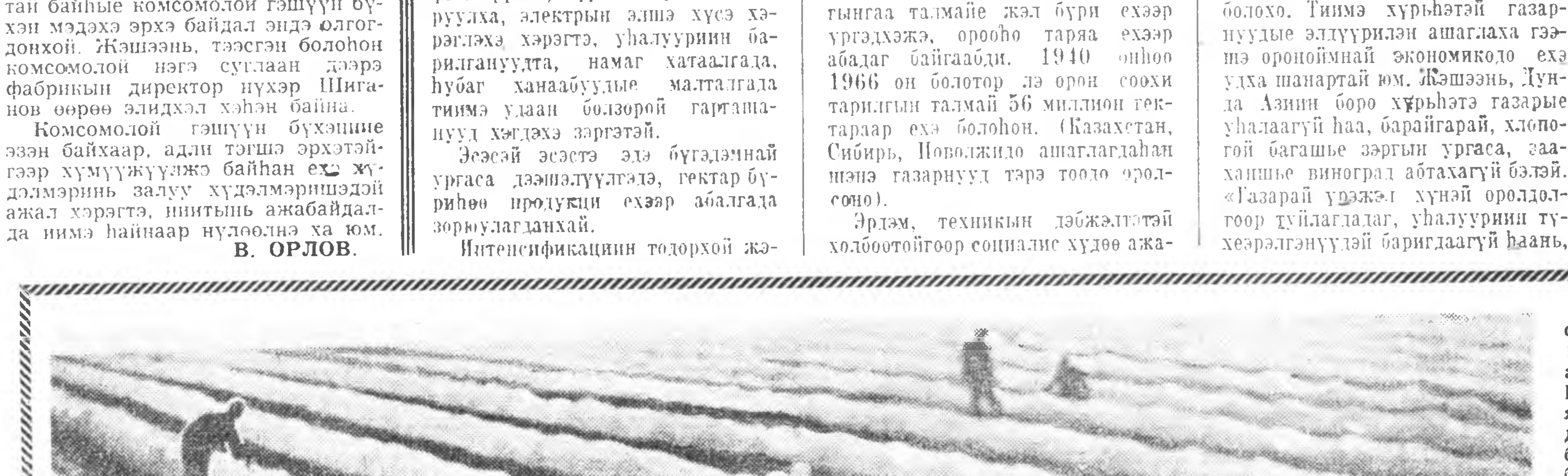

ТАШКЕНТЫН ОБЛ... областиин эгээл баян ... нэгэн — «Кзыл Узбе... ажахын гэшүүд баян ... һуудалтай. Колхозой ... ямаршье промышлен... дутахагүй. Эндэ кино... баншан, столово, бан... бии.

Колхозой олзо доход ... дээшэлнэ. Хлопок бо... ороһон олзые тоолоод ... хамаар юм. Зураг дэ... рой ургадаг огород ... Полиэтилен хушалтаар ... һэн эшэнүүдые хүнү... ябана.

ТАСС

ЖАРГАЛТАЙ ГҮШ, ШОЙЖО?

ОЧЕРК

...Ю, ЯНГААЖАНАЙ зүүн ...гүбээнүүдэй оройгоор ...ржа, нара гараха яагаа- ...йхада Шойжо Ринчино- ...үл дээрээ, хони, хурьга- ...шаа хорёо соогуур үнөө- ...хэжэ ябаба.

...болоод лэ тэнгэриин ша- ...на. Тэнгэри сэлмэгшье ...эршэг, хүйтэн амитай, ...ууршаа нялдангир үүлэ- ...нь, «энэш баhал хуу- ...хилха, мүртэй дулаар- ...даа...» гээд бодоно.

...малшан хүнэй энээндэ ...юхонь гайхалгүй. Сагай ...түргэн дулаараал haань, ...н бэлшээриин ногоон ...хони, хурьгадынь сада- ...дал абаха ха юм. Урин ...нь, хээрэ ябаhан хони- ...али тухай амар, аятай ...хаб.

...э үбhэнэй хорёо соо ...аад, үндэр хээр мори- ...хүзүүгээ дээрэ үргэжэ, ...ылгэн үүрhээнэ.

...шимни, хүхэ ногооной ...рижэ, үүрhээжэ байха- ...? Энэш жэжэ хурьгадай, ...хожом түрэhэн хонидой ...үлөөд байна ха юм.— ...Ринчинович аман соо- ...моринойнгоо монсогор ...нюргые эльбэнэ. hа- ...ажа, хүнэг соохоно ба- ...хээд үгэнэ.

...болохогүй орбогорхон ...наринаар тармажа, ...шидэхэгүйн тула хаб- ...шаар хушажа, даража ...он юумэ бодоно. «Үб- ...хорёо дан хооhолжор- ...манай болоо. Тээсгэнэй ...саhа бордоhондо алга ...ялдаха байгаабибди. ...энэтэйл шүдхэр байна. ...гэhэншни, гансада ...үйтэрхэ, хумхаатайгаар ...Яагаа хээгээшье haань. ...хабартаа нэгэшье хо- ...гарзалуулбагүй, уялга ...ёhоор зуун эхэ хонин бүриhөө 104 хурьга түлжүүлбэбди. Эхэ хониднай дан муудашоогүй, шадалаар бараг, хурьгадшье haйн. Газаагаа эдихэ үбhэ тэжээлтэйхэн, яhала гэмгүй ондо орогдожо байна гээшэ ха» гэжэ hанахадаа, хонишоной досоо тэниглэн болоходол гэнэ.

ШОЙЖЫН ГЭРТЭЭ ороходо Дулма Балдановна нүхэрынь шара улаахан сайгаа шананхай, эдеэгээ стол дээрээ табижа байба.

— Зай, түргэхэн сайлаад, нара гарахаhаа урид хонидоо хурьгадтань хүхүүлжэ, бэлшээридэнь гаргая даа. Шойжо, hуу, эдеэлэ,—гэнэ нүхэрынь.

— Мүнөөдэр сагай уларил ямар байхаб гэжэ радиогоор хэлээ гү, шагнаагүй гүш?

— Баhал hалхилха, бага зэргэ бороошье орохо гээд хэлэнэ хэбэртэйл даа. Яаhан хашартай hалхин гээшэб,—гэжэ Дулма Балдановна баhал hанаата болонги.

— Тиигээл haань, Нарhата-Толгойнгоо зүүн гүбээнүүдэй нэмэреэр хонидоо адуулха болоо. Дулаан байха. Ногоониинышье haйн болоhон байна hэн. Үсэгэлдэр хаража ерээб,—гэжэ Шойжо Ринчинович хэлэнэ.

— Бидэ мүнөөдэр хурьгадаа, haя түрэhэн хонидоо байраяа тойрон, дүтэ шадар адуулхабди. Үдэhөө хойно 4 час багаар хонидоо наашань дүтэлүүлнэ бэзэш, хурьгадаа хүхүүлхэбди,—гэнэ.

— Тиигэнэ аабзаб даа. Энэ үдэр томо болоhон хурьгадыемнай эхэhээнь haлгаажа абаашахаяа ерэхэбди гэжэ зоотехник хэлэнэ hэн. Тэдэнээ haйса шэгнээд тушаана бэзэт,—гэжэ ахалагша хонишон захина.

Ямаршье шууяа шорхироогүйгөөр, яаран тэбдэнгүйгөөр, аятайханаар хурьгадаа эхэдэнь хуу садатарынь хүхүүлээд, уданшьегүй Шойжо Доржиев хонин hүрэгөө туужа, байраhаа зүүн тээшэ зорибо.

Шадамар бэрхэ, дүршэлтэй хонишодто мүнөө хурьгадые эхэдэнь хүхүүлхэнь бараг ааб даа. Газаа уужам ехэ хорёо соо гаргажархихадань, анханhаа бэе бэеынь haйса танюулжа hургаhан хонин, хурьгад мүнөө ямаршье үлүү хүдэлмэригүйгөөр ололсоно ха юм. Харин үбэлдөө хонидой дээрэ дээрэhээ ээлжээ эхигүйгөөр түрэжэ байхадал бэрхэтэй hэн. Хонин, хурьган бүхэниие haйн танижа абаха хэрэгтэй. Хэрбээ өөрөө алдажа, hамаржа, нэгэ хониндо ондоо хурьга асаржа табижархёо haаш, абаhаар лэ голохо. Һүүлдэнь оорынгоо хурьгые танихаяа болёод байха, хуу худхашаха. Тиигээд зобохогүй бэеэ зобоохош. Ехэл нарин хёрхо байгаагүйдэ аргагүй. Шойжо Ринчинович Доржиев энэ талаар өөртөөшье, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөөшье тон шанга эрилтэ табидаг юм. Энэ жэлдэ тэрэнэй отарада ажалша бэрхэ хүнүүд—Очир-Ханда Даниева, Бальжин Ринчинов гэгшэд хурьга абалсаа. Тэдэниие ахалагша хонишон магтана.

ҺҮРЭГ СОО ябаhан хони, хурьгад хуу адли гээд байжа болохогүй. Зариманиинь шүдэ, хото муутай гү, али аймхай харюу байгаад, бэшэ хонидтоо түригдэхэ, уhалха, үбhэ тэжээл эдихэдээ гээгдэшэхэ бшуу. Тэдэниие хуу илгажа, амярынь эдеэлүүлхэ, харууhалха хэрэгтэй. Юрэдөөл юумэ бүхэниие бодомжотойхоноор, толгой соогоошье haань, уридшалан түсэблэжэ хэхэдэ haйн. Тиигээгүй haа, нэгэ ябаад бүтээхэ ажалые хоёр-гурба ябажа хэхэ, үнэтэй сагаа дэмы hалгаахаш гэжэ энэ хүн хэлэдэг.

Мүнөө хонидоо туугаад Нарhата-Толгойн зүүн гүбээ өөдэ гаража ябахадаа, Шойжо Ринчинович ногоон хүхэ хүнжэлөөр хушагдажа байhан тала дайдаая дуратай нюдөөр хаймадан харана. Энэмнай Шойжо ахайн ябагаар, морёоршье нилээдгүй хэсэhэн, ябаhан, хонхор жалга, добо дошо бүхэниинь танихa, хаанань ямар ногоон ургадаг бэ гэжэ арбан хургандаал мэдэхэ болоhон газар даа. Эгээл эндэ долоон жэл соо үбэл, зунгүй хонидые хаража байна бшуу. Наруулиг газарта гараhан эртын шара сэсэгүүд сасажархиhан алтан хашарhандал бирайна. Талын дууша жэргэмэл шубуунай жэгтэй haйхан аялга агаарта таhалгаряагүй зэдэлэн, шэхэндэнь урихaнаар дуулдаха юм. Тээ холо ой соо хүхын хонгёо дуун соностожо, энэ хүнэй сэдьхэлдэ гунигтай шэнги болоходол гэнэ. Магад эдир залуу наhанайнь ябадал hанагдаа гү, али хэзээ үни болоhон ямар нэгэн ушар тухай бодоо гү?

Хори гаран жэлэй саада тээ эгээл иимэ хабарай нэгэ үдэр гээшэ hэн ха. Манай илалта түгэлдэр совет сэрэгшэд немец фашистнарhаа Польшые сүлөөлжэ, Зүүн Пруссиин хилын хажууда Данциг городто хүрөөд байгаа. Энэ үедэ сэрэгшэ Шойжо Доржиевай алба хэжэ байhан частиин урдаhаа немецүүд нилээд олон танк, хуягта машинануудые табяад, добтолхо hэдэлгэ гаргаа. Тэдэниие зогсоохын, ёhотой гуримаар «угтахын» тула 45 миллиметрэй пушкануудые морёор татуулжа, түргэн урагшань гаргаха захиралта үгтэбэ. Хэн ошохоб? Немецүүд винтовко, автомадаар буудажал байна, hомонууд аадар шэнгеэр адхарна.

— Нүхэр командир! Би туршаад үзэhүүб,—гэжэ Шойжо Доржиев урагшаа гараба.

ГЭГЭЭН САГААН үдэр дунда, буугай hомоной эшхэрээн, снарядай тэhэрээн соогуур ябажа, немецүүдэй «хамар доро» пушка абаашажа тодхохо гээшэ гайтай hэн. Гэбэшье Шойжо арга хургыень оложо, богонихон саг соо гурбан пушка түрүү позицида гаргаа. Тэрэ пушкануудай ашаар манайхин дайсанай олон танк галдаа, гэдэргээ сухариха баатай болгоо.

— Бэрхэш даа, Доржиев. «Алдар солын» ордендо хүртэхэш,—гэжэ генерал өөрөө Буряадай талын хүбүүнэй гар барья hэн.

1942 онhоо 1945 оной майн 9 болотор сэрэгшэ нүхэр Доржиев дайнай айхабтар хүшэр хүндэ, аюултай харгыгаар ябажа, Сталинградай түүхэтэ тулалдаанда, Курск шадарай тон шанга гардалдаанда хабаадажа, сүлөөтэ haйхан Совет Эхэ ороноо ээрхэг муухай дайсадhаа сэбэрлэлсээ. Дүрбэн жэл соо дариин утаатай, сагаан тооhотой фронтын харгыгаар ябажа, энэ хүн хэды шэнээн хара хүлhэ, улаан шуhа адхуулаа, түрэл газарайнгаа алхам бүхэниие ами наhаяа гамнангүй хамгаалаа гээшэб? Тэрээн бүхэниие хуу hанажа, тооложо бараха аалши. Гурба дахин шархатаад, эдэгэхэдээл дахин дайнай газар уруу яарадаг бэлэй. Тиихэдэ амиды мэндэ үргэн Оронгодоо бусаха гүб гэжэ бодохошье туха болодоггүй hэн. Хүн түрэлтэнэй сүлөөтэ, энхэ haйхан байдалай түлөө нангин тэмсэлэй боложо байхада, ганса өөр тухайгаа юу бодохобши. Шойжо Ринчинович Доржиевай баатаршалгын гэршэ—«Алдар солын» гурбадахи шатын орден, хэдэн медальнууд мүнөө хадагалаатай байдаг. Тэрэ дүрбэн жэл соо олохон юумэ хараа, үзөө, ойлгохошье болоо. Гоё haйхан хото городуудай hандаргагдажа, үнэhэн тоборог болоод хэбтэхые, эхэ, эсэгэhээ гээгдэhэн үншэн хэнзэ, үлэн хооhон үхибүүдэй гашуудалтай нёлбоhоной гоожохые хараа. Һүүлшын зүhэмэг хилээмэ хубаажа ябаhан хани нүхэдөөшье алдажа үзөө. Үгы даа, дайн сэрэг хүндэ хэрэгтэй бэшэ. Тэрээндэ ой ухаанhаа дураниинь үгы...

Сагай түргэн ошохо гээшэнь. Дулма Балдановнатай гэрлэhээр haял шэнги. Теэд Галина басаганиинь арбадахиие дүүргэбэ. Өөрөөшье 55-най богоhо алхаа. Эхэ хонидой отара даажа абаhаар долоон жэл болоодхибо. Энэ үе соо жэл бүхэндэ зуун эхэ хонин бүриhөө 92-hoo үсөөн хурьга абажа үзөөгүй. Байгша ондо отарынгаа бүхы 550 эхэ хонидhoo хамта 570 хурьга түлжүүлээ. Энэнь «Улаан Оронго» колхоз соогоо эгээл эрхим дүн.

— Шойжо Доржиев гээшэтнай «бил бэрхэ, түрүү хонишонби. хамагhаа ехэ ажал хэнэб» гээд үбсүү сохижо, колхозой хүтэлбэрилэгшэдhөө эриhэнээл абахые оролдожо ябадаггүй, одоол үнэн сэхэ, даруу haйн, олоной түлөө унан нэтэржэ оролдодог хүн даа,—гэжэ нютагайнь зон хэлсэдэг.

М. НАМЖИЛОВ.

Улаан-Үдын аймаг.

...Корнеева Улаан-Үдын соёл гэгээрэлэй училищи дүүргэhэнэй hүүлээр № 16 ГПТУ-гай ...э хүдэлхэеэ ерээ hэн. Эндэ үсөөхэн, оройдоол 3200 ном бии байгаа. Мүнөө библиотекынь ...лонхой. Уншагшадшье нилээд олошороо. Энэнь нүхэр Корнеевагай хүдэлхэдөө, эмхидхэ...... байhые гэршэлнэ. Зураг дээрэ: Евгения Корнеева.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

...АР ЭМҮҮД БИИ БОЛОХОБ?

...ий ЗАКУСОВ, СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин үнэнтэ гэшүүн, ...Р-эй АМН-эй Фармакологиин, химиотерапиин институдай директор

...хай эрдэм ухаан ...рын сагта хүн зо...н үбшэнhөө огто...улха гэжэ бүри ...дуулхада болохо. ...ээн ехэ гасалан ...г үбшэнүүдтэй ...эрэгтэ эрдэмтэд ...алаа хандуулна. ...дхэдэг вирусүү...ние химиин зүйл...парадууд) үшөөл ...үй. Тиигэбэшье ... үргэлжэлүүлхэ...ай. Юундэб гэхэ...талаар түрүүшын ...үд туйлагдаад ...у. Жэшээлхэдэ, ... вирусые илаhа...! Ондоошье виру...н хэхэ эмүүд ол...йха. ...үүдые бии болго...эй хүсөөр зүрхэ ...зүйлнүүдтэ нүлөө...ардын инфарктые ...hудалнуудай хаб...ээслэн усадхаха ...дохо байhаниинь hанаан үнөөн бололгые болюулха, иимэ түхэлэй бүхы үбшэнүүдые сүм зайсуулаагүйшье haа, олонхиинь эдэгээхэ эмүүд бии болохо байха. Һүүлэй hүүлдэ эмүүд тухай эрдэм ухаан үбшэнүүдые операцигүйгөөр эдэгээдэг болохо гэжэ найдамаар. Элдэб хорото хабдар үбшэнүүд эмүүдэй хүсөөр эдэгээгдэдэг болохо гэжэ үнэншэдэгби. Манай аша ба гушанар, магад бидэ өөhэдөөшье хабдарые отолжо хаядаг байhан сагые гайхангяар дурдадаг болохо байхабди.

Мүнөө сагай гайхамшаг хүсэтэ хими, эди шэдитэ эмүүдые бии болгохо арганууд иигэжэ найдаха үндэhэ баримта олгоно. Эмүүдые бии болгодог эрдэмтэд хүнэй бэе махабадта боложо байдаг хубилалтануудые улам гүнзэгыгөөр тайлбарилан мэдэжэ, амита байгаалиие айхабтар анхаралтайгаар шэнжэлнэ. Бэе махабадай үүргэнүүдые тааруулан тэдхэдэг ферментнүүд, гормонууд, медиатрнууд гэхэ мэтэ юрэнхы, биологическа аша үрэ түгэс бодосуудые эмүүд болгодог болонхойбди. Мүн байгаалида байдаг аад, эмүүд болгогдон бүйлуулагдадаг ондоошье зүйлнүүд бии. Хожомоо иимэ эмүүд бүри олон болохо.

Эмүүд тухай эрдэм ухаан ерээдүйдэ шэнэ онол арганyудые эмшэдтэ барюулха, улад зоной аша туhада зорюулхань лабтай.

Яншаран ужаhан үбшэнүүдтэй тэмсэхэдэ туhалдаг, хүнэй hанаа сэдьхэл дэмжэдэг эм домто бодосууд манайда бии болонхой. Хүнэй бэе махабадай хүсэ тэнхээ аша үрэ ехэтэйгээр урмашуулан тэдхэдэг, бэеэ барихадань, оюун бэлигээ, хаба шадабаряа гаргахадань хүндэ туhалдаг эмүүдые эрдэмтэдэй саашадаа олохонь дамжаггүй.

(АПН).

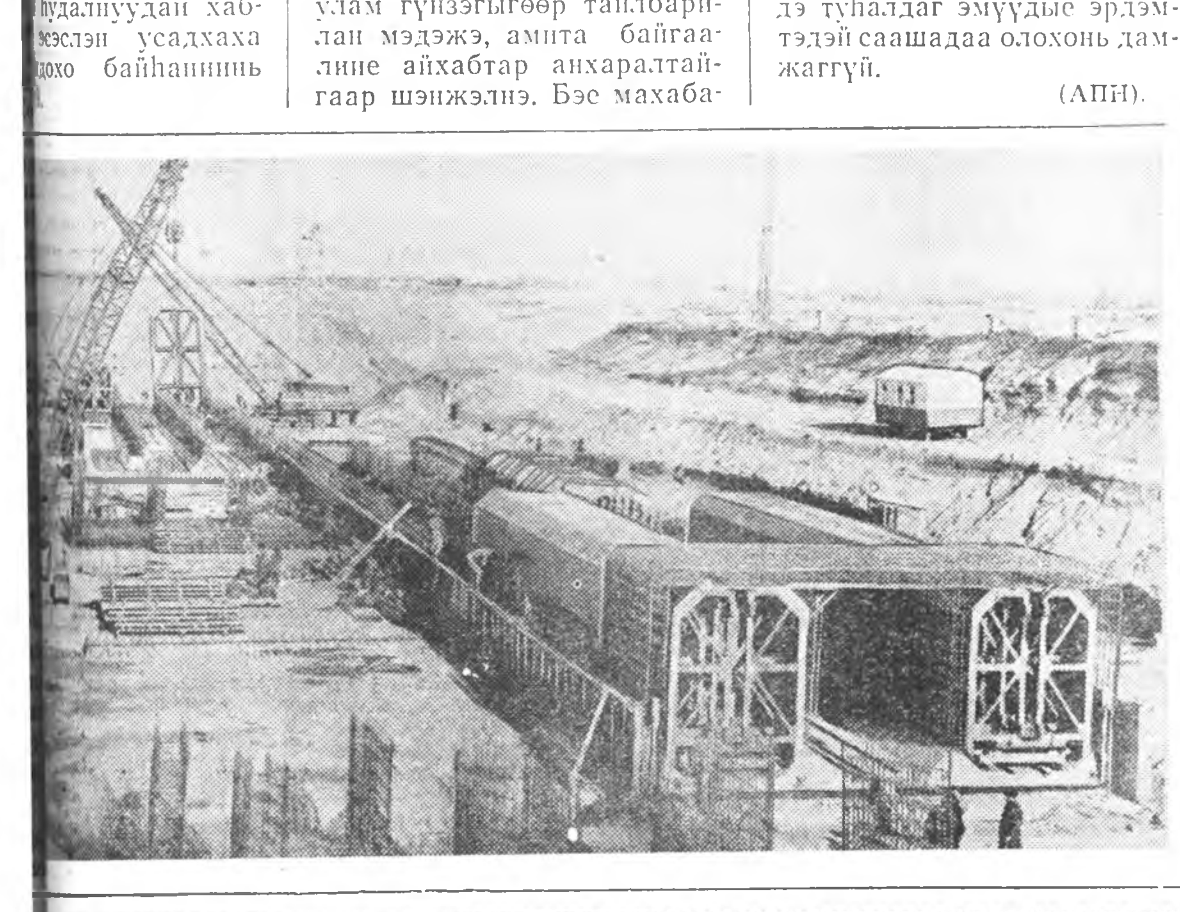

АНДИЖАНАЙ ОБЛАСТЬ. **Ферганска каналые баригшад хараалагдаhан болзорhоо урид бүхы хүдэлмэреэ хэжэ үрдинэ. Тэдэнэй татажа байhан энэ канал 116 модо утатай болохо юм. Энэ мүрэнөөр урдаhан уhан 140 мянган гектар газарые уhалха. Зураг дээрэ: каналай барилга дээрэ.**

ТАСС-ай фото.

ҮЗЭГЛЭЛҺӨӨ ЭРДЭМ УХААНАЙ ХЯРАДА ХҮРЭТЭР

Бага арадай ажабайдал тухай гансахан баримта

Хабаровска округой газар дайда дээрэ ажаhуудаг 2906 нанайцай 209 эрэшүүлынь, 2 эхэнэрынь hургуулитай байгаа гэжэ «Арад зоной бүхэсоюзна бэшэлгэ, 1926 он» гэршэлэн харуулна.

Географиин дэбтэр соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Хабаровска хизаарай Хойто зүгэй арадуудай дундаhаа эгээл олон зонтойнь нанай—(7,2 мянган хүн) болоно... Нанайцууд Амарай эрье шадар, гол түлэб Нанайска, Амурска, Комсомольско районуудта ажаhуудаг. Тэдэнэрэй гол ажахынь—загаhа барилга, агнуури болоно».

— Мүнөө үеын Нанайска район урданай Хабаровска округой хубинь болоно,—гэжэ Нанайска райгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таhагые даагша Карп Балыко намда хэлээ hэн. Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ 2906 нанайцай миил 212-ынь үзэг бэшэг мэдэхэ тоотой байhан юм. Тоотой байгаа гэжэ юундэ хэлэбэш гэхэдэ, тэдэ жэлнүүдтэ өөрынгөө обог бэшэжэ шадаха, орёо бэшэ бэшэг уншажа шадаха хүн лэ бэшэгтэй гэжэ тоологдодог байгаа бшуу. Манай районой газар дээрэ революциин урда тээ церковно-приходско хоёр hургуули бии байhан, тэндэ гурбан багша хүдэлмэрилдэг hэн. Үндэhэн зон бултадаа шахуу үзэг бэшэг мэдэхэгүй, өөрын үзэг бэшэг гэжэ үгы байгаа.

Мүнөө бүхы үхибүүд hурана. 25 hургуулидань 309 багша болон хүмүүжүүлэгшэд хүдэлмэрилнэ, тэдэнэрэй дунда 68 нанаец бии. Дүрбэн интернатда, гүрэнэй хүсэд хангалта дээрэ байдаг hургуули-интернатда загаhашад болон ангуушадай 244 үхибүүд hурана. Амар дээрэхи Троицкое гэжэ тосхондо хүдэлмэришэн-залуушуулай үдэшын hургуули нээгдэнхэй, Найхин гэжэ нанай тосхондохи мүн тиимэ hургуулида 193 хүн hурадаг. Ой модоной ажахын хүгжэжэ байгаа хотын hууриин газарнуудта hургуулиин зургаан шэнэ байшангай барилга эхилэнхэй.

Найхин гэжэ (2000 зонтой) нютагта дээдэ, дунда hургуулитай 98 мэргэжэлтэд бии. Найхинай дунда hургуули дүүргэhэн 22 хүн үнгэрэгшэ жэл институт болон техникумдэ ороо. 50 жэл хүрэхэгүй саг соо нанай арад үзэглэлhөө эрдэм ухаанай хярада хүрөө гэжэ нанай хүнэй бүлэдэ ороо haa мэдэхэт.

Нанайн нэгэ бүлэ

Найхин нютагай хоёрдохи хүн бүринь—Киле юм. Тиимэhээ долоон жэлтэй үхибүүн бүхэниие Иван Степанович, Любовь Ивановна гэжэ нэрэ, обогоорнь нэрлэхэ хэрэгтэй болодог. Килегэй бүлэ нанай тосхондо хэлэгдэдэг бүлэ мүн.

Эсэгэнь—далан наhатай Сергей Гаврилович Киле—үниинэй загаhашан, ангуушан. Үхибүүн ябахадаа hургуули тухай бодоошьегүй, зааханhаа хойшо ехэ иhатантай хамта ой модон соогуур ябалсадаг байhан. Гэр бүлэтэй болоод, түрүүшынхидтэй хамта колхоздо ороо. Үзэг бэшэг мэдэхэ болоо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнууд дээрэ дайлалдаа. Гэртээ бусажа ерээд хүдэлмэрилөө, үхибүүд тухай анхарал оролдолго гаргаа haаб даа. Арбан жэлэй саада тээ тэрээндэ колхозынь пенси тогтооhон юм. Зүгөөр энэ үбгэн буугаа бариад агнуурида гарадаг, үнгэрэгшэ жэл бултанhаа олон ангуудые бариад, СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ ошожо, бронзо медаляар шагнагдаа.

Эхэнь түрэhэн үдэрөө hананагүй. Революциин урда тээ нанайцууд өөhэдынгөө наhа ямар нэгэн баримтаар: «ехэ үерэй урда тээ түрөө», «тан болоhоной hүүлээр түрөө...» гэлсэдэг байhан. Хаанашье hураагүй. Дүрбэн үхибүү hургаа, мүнөө үхибүүдээ хүмүүжүүлнэ.

Антонина Килегэй ехэ басаган 38-тай. Бүлэ доторoo хэнhээшье урид партата hуутаа. Эрхим haйн hурадаг hэн. Зүгөөр тэрэнэй үхибүүн үень дайнай хэсүү үедэ үнгэрөө. Эсэгэнь ороноо хамгаалалсахаяа мордоод, энэ басаган үбшэн эхэтэеэ үлэhэн юм. Басаган эдеэ хоол бэлдэдэг, эхэнэрнүүдтэй хамта загаhа баридаг болоо. Тиигэжэ байхадаа тосхондохи дунда hургууляа дүүргээд, институтда ороход гэжэ шиидэбэ. Өөрынгөө арадай үхибүүдые ород хэлэндэ, литературада hургаха гэжэ хүсэhэн байна. Институтда энэ басага шалгалтагүйгөөр абаа. Тэрэнээ haйн, эрхим сэгнэлтэнүүдтэйгээр дүүргээ.

Антонина Киле гурбан жэл түрэл тосхондоо хүдэлмэрилөөд хадамда гаража, Амар дээрэхи Троицкое тосхон нүхэртөө ошоо. Тэрэнэй намтарынь богонихон: багша, дунда hургуулиин hуралсалай таhагые даагша, hургуулиин директор. Антонина Килее РСФСР-эй 4-дэхи, 5-дахи зарлалнуудай Верховно Соведэй депутадаар hунгаа юм. Мүнөө энэ хүн—районой Соведэй депутат, элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэмжын саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ. 1965 ондо Нанайн районой коммунистнууд Антонина Килее партиин районно комитедэй секретаряар hунгаа бэлэй.

Антонинын хани нүхэр—ондоо заахан арадай — ульчнуудай түлөөлэгшэ, инженер-барилгашан юм. Хүнгэн атлетикаар Хабаровска хизаарай чемпион байhан. Найма наhатай Валя, таба наhатай Сергей гэжэ үхибүүдтэй.

Үбгэн Килегэй хүбүүн—Михаил 36-тай. Найхин тосхондоо дунда hургуули дүүргээд, флодой hургуулида орожо, штурманай дипломтой болоо. 8 жэл соо Амар соогуур тамараа. Удаань hамга абаа. Мүнөө шофероор хүдэлмэрилнэ. Совет худалдаа наймаанай техникумдэ hурадаг.

Сергей Килегэй үшөө нэгэ басаган—Софья Амар дээрэхи Комсомольск хотын багшанарай институт дүүргээд, түрэл нютагтаа ерэнхэй. Интернат hургуулида географи заана. Национальна уран haйханай кружок тэрэнэй хүтэлбэри доро хэдэн арбаад Хүндэлэлэй грамота, диплом, хубогуудые абаа. Коллектив соонь поэдүүдшье, драматургнуудшье, композиторнуудшье бии. Софья Киле өөрөө дууладаг, хатардаг, режиссер юм. Хүбүүниинь—дүрбэтэй.

Софиин нүхэрынь — Николай баhал нютагай хүн, мүн лэ Киле гэжэ обогтой, hургуули дүүргэнхэй, слесарь мэргэжэлтэй, үйлэдбэриhөө таhарангүйгөөр hураад, багшанарай институдай физико-математикын факультет дүүргээ. Тэрэнэй түрэлхид: аханьь—эрдэмэй кандидат, эгэшэнь — врач, эдэнэрэй абань—ангуушан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда наhа бараhан.

Виктор—ангуушан Сергей Гаврилович Килегэй үхибүүдэй эгээл багань. Тэрэнь Найхинда дунда hургуули дүүргэhэнэй hүүлээр киномеханигуудай курсада hураад хүдэлмэрилжэ байдаг.

Тэрэнэй hамган Лидия—ород. Бага наhандаа түрэлхидөө алдаhан хүн. Нанайн ангуушад энэ басагые хүмүүжүүлхэеэ абажа ехэ болгоод, багшанарай hургуулида эльгээhэн юм. Тэрэнээ дүүргээд Найхинда багшалжа байтараа хадамда гараhан, Ирина басагатай, Саша хүбүүтэй болонхой.

Дунда hургуулида, курсада, техникумүүдтэ, институдуудта hуража байхадаа Килегэй бүлынхид, бусад бүлэнэр шэнги, гүрэндэ нэгэшье түхэриг түлөөгүй. Харин стипенди абадаг байгаа. Нанайн үхибүүдтэ, бусад олон бишыхан арадуудай үхибүүдтэ гүрэн hургуули-интернадуудые, училищинуудые, институдуудай дэргэдэхи хойто зүгэй арадуудай факультедүүдые олоор нээгээ.

Нанай— Хабаровска хизаарта ажаhуудаг арадуудай нэгэн.

Хабаровска хизаарай ажалшадай депутадуудай Соведэй арадай гэгээрэлэй таhагые даагшын орлогшо Павел Акимов намда иимэ справка үгөө:

— Хабаровска хизаарта ажаhуудаг 1 миллион 317 мянган зоной 243 мянганиинь эхин, дунда hургуулинуудта, 63.000 хүн —институдуудта, техникумүүдтэ, 29.000 хүн—хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай hургуулинуудта, ехэ наhатанай hургуулинуудта hурана. Манай хизаар дотор 13.400 багшанар hуража байнхай. Мэргэжэл дээшэлүүлхэ элдэб курса, hуралсалай комбинадууд, түрүү дүй дүршэлэй hургуулинууд болон университедүүд, политическа hуралсалай, соёлой hургуулинууд, университедүүд энэ тоодо ороногүй, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, дүрбэдэхи хүн бүхэн hурана.

Евгений БУГАЕНКО.

(АПН).

УЛАН НЮТАГ ЯМАР ҺОНИНТОЙБ

Уланай сельпогой коллектив үндэгэ суглуулха жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид, байгша оной майн 15-да дүүргэбэ.

Уланай түб магазинай наймаалагшад И. Баритаева, Т. Харпутова, эдеэ хоолой магазинай наймаалагшад Ц. Раднаева, М. Любовникова, Д. Очирова гэгшэд эндэ илангаяа шалгараа.

Сельпогой коллектив түсэбhөө гадуур үшөө 10 мянганhаа үсөөн бэшэ үндэгэ суглуулха гэhэн шэнэ уялга абаад, эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ оробо.

* * *

XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо эртын ороohoто ургамалнуудые таатай хаhа болзор соонь haйн шанартайгаар тарижа дүүргээ.

Колхозой хуушанай механизаторнууд Б. Очиров, Э. Дугаров, В. Бубеев, Д. Раднаев, В. Черных гэгшэд оролдосотой haйнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаа. Тэдэнэр үдэрэйнгөө нормые үргэлжэ 120—125 процент дүүргэнэ.

* * *

Уланай сомоной ээлжээтэ сесси haяхан үнгэргэгдэбэ. Тэрээн дээрэ XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой haалишадай гүрэндөө haйн шанартай hү тушааха тухай асуудалаар аймагай санитарна врач М. И. Яковлева элидхэл хээ. Хүдөө ажахын комиссиин түрүүлэгшын орлогшо В. Гармаев, отделениин хүтэлбэрилэгшэ Л. Цыденов, мүн сомоной Соведэй депутадууд, колхозой мэргэжэлтэд элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаhан байна.

* * *

XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн, пенсионер Сэдэн Сымпилов майн 9-hөө 103-дахи жэлээ гэшхэбэ. Баргажанай аймагта эгээл аха заха энэ хүн мүнөө түрэл нютаг Хилганадаа ажаhууна. Тэрэ 90 жэл соо түрэл нютагтаа ажаллаа юм. Хэды үндэр наhатай болобошье, Сэдэн үбгэжөөл үшөөл хүнгэн зандаа. Үндэр наhата үбгэжөөл Илалтын haйндэрые 60 наhатай дунда хүбүүн—Сэдэнэйдээ угтаа. Наратай дулаан үдэрнүүдэй болоходо тэрэ хэдэн олон аша гушанартаяа хамта сэнгэхээ гарадаг.

Г. БАДМАЕВ.

Баргажан.

Ажалшадай бэшэгүүдhээ

ҮГЫЛ ДАА...

«Бараагүй магазин, биргүй наймаашан болоод байна даа, энэшни» гэжэ Арьбажал нютагай хүн зон тосхонойнгоо магазин тээшэ хургаараа заажа, гомдолтойгоор хөөрэлдэдэг болонхой. Зинаида Ивановна Архипова энэ магазинай худалдагшаар нёлондо намар ороhон юм. Түрүүшын үедэ яhала барагтай хүдэлэгшэ hэн. Тиигээд үбэлэй үеhөө хойшо тус магазинда байдаг үргэн хэрэгсэлэй эд бараан хододоол таhалдадаг болошоо. Саахар байхагүй гү, али тамхин, зурууд, дабhан хүрэтэрөө таhалдашаха, ганзашье бэшэ олон удаа.

Овощой консервэ, рассольник, борщ, щи гэхэ зэргэ бэлэн бүйлуулагдаhан эдеэ хоолой консервэнүүдые наймаалагшамнай юрэдөөшье асардаггүй: «Буряад зон иимэ юумэ эдидэггүй. Тоhон, ногоон сай байгаал haa болоо» гэжэ убайгүй хэлэдэг.

Тиихэдэ hү haалиин фермэ дээрэ ажалладаг, тэндээ ажаhуудаг айлнууд бүришье ехэ гасалантай. Юуб гэхэдэ, тус фермэ магазинhaa нилээд холо оршодог. Асарhан наймаань тэдээндэ хүртэдэггүй, дууhашадаг. Хилээмэ асараа гээд лэ haалишадай, малшадай гүйлдэжэ ерэхэдэ, наймаалагша Архипова: «Сагаан хилээмэн дууhaa» гэжэ хооhон гараа дэлгэжэ байдаг. Хилээмэшьегүй хонодог ушар тохёолдоно.

Хямдахан сэнтэй конфетэ, кирзовэ сабхи гэхэ мэтэ хүдөөгэй ажалшадта шухала хэрэгтэй юумэн баhал үгы. Юундэ иимэб гэхэдэ, «складта үгы» гээд лэ, хоёр үгөөр наймаалагшамнай эд хэрэглэгшэдэй ама бүглэдэг зантай.

Үшөө нэгэ дутагдалтай юумэн гэхэтэ, магазимнай үглөөнэй 9 часта нээгдээд, үдэшын 6-да хаагдашадаг. Хабарай тарилгын, зун-намарай ажалай халуун хаhа соо малшад, таряашад ехэ сүлөөгүй хүдэлнэ. Энээниие хараалаа абажа, үглөө эртэhээ эхилээд оройхон болотор магазинай ажаллабал, хүн зондо ашатай туhатай байха hэн. Урда жэлнүүдтэ тиигэжэ хүдэлдэг бэлэй. Амаралтын, haйндэрэй гээд лэ, хэдэн үдэрөөр магазинай хаалтатай байхань даншье олон болодог. Ганса магазинайнгаа хаалтатай байхада нютагай зондо хэсүүхэн даа.

Хоёрдохи haалиин фермые даагша М. ДОРЖИЕВ.
тоо бүридхэгшэ Д. ЧИМИТДОРЖИЕВА.
малшад: Д. ГОМБОЖАПОВ, Г. БАЗАРЖАПОВ,
haалишад: В. НУРЕЕВА, С. АЮЕВА, Д. ЦЫМПИЛОВА, С. ЖАПОВА.

Эрхирэгэй совхоз.

ВКТ-гэй МЭДҮҮЛГЭ

ПАРИЖ. (ТАСС). Правительствын, эзэд баяшуулай түлөөлэгшэдтэй хэлсээндэ хабаадаһан ВКТ-гэй делегацини тоосоое Ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин захиргаанай комисси хаража үзөөд, эдэ хэлсээнүүд дээрэ конфедерациин түлөөлэгшэдэй баримталһан хараа бодолые һайшаагаа.

Үсэгэлдэр эндэ толилогдоһон ВКТ-гэй мэдүүлгэ соо иигэжэ заагдана. Хэлсээнэй үедэ зарим амжалтануудай туйлагдаһан болобошье, правительство, эзэд баяшуул ажалшадай хэдэн гол эрилтэнүүдые хангахаһаа урда мэтэ арсана. Тиимэһээ забастовко хэжэ байһан олониитэ ажалшадтай бүлтантайнь зүбшэл хэнгүйгөөр, правительствын ба эзэд баяшуулай бүүлтые Ажалай бүтэдэ ниитын конфедераци зүбшөөн абажа шадахагүй байна.

Бүхы ажалшадай салин хүлһэ дээшэлүүлхын түлөө, хүдэлмэриин үдэрые дары түргэнөөр богони болгохын, пенси абаха наһые бага болгохын, социальна страхованиин талаар демократида харша декредүүдые болюулхын түлөө бүри ехэ нэгэдэлтэйгээр тэмсэхыень Франциин хүдэлмэришэн ангиие ВКТ уряалаа.

ТЭМСЭЛ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

ПАРИЖ. (ТАСС). Фабрика, заводуудта, предприятинуудта суглаанууд болон митингнүүд боложол байһаар. Тэдэндэ хабаадагшад — забастовко хэжэ байһан хүдэлмэришэд хадаа ажалшадай гол эрилтэнүүдэй заримыень хангаха талаар правительствын, эзэд баяшуулай болон профсоюзуудай түлөөлэгшэдэй хэлсээнэй үедэ хараалагдаһан даб дээрэхи дурадхалнууд тушаа өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэһэн байна.

Тон дутамаг зарим хэмжээнүүдые зүбшөөхэеэ арсаһан тухайгаа «Рено», «Сироен», «Сюд-авиасьон» заводуудай хүдэлмэришэдэй һүүлээр бусад хэдэн зуун фабрикануудай, эмхи зургаанудай ажалшад мэдүүлээ.

Өөһэдынгөө эрилтэнүүдые хангуулхын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ шухала гэжэ хүдэлмэришэдэй хаа хаанагүй мэдүүлһэн тухай мэдээсэлнүүд Бордоһоо абтаа. Энэ городто забастовко хэгшэдтэй 20 шэнэ заводой ажалшад нийлэһэн байна.

Нантда (10.000 хүн), Гаврда (30.000 хүн), Тулондо (25.000 хүн), бусад хэдэн арбаад городуудта митингнүүдэй, суглаануудай болоһон тухай «Юманите» мэдээсэнэ.

Ажалшадай эрилтэнүүдые дүүргүүлхын тула ВКТ-гэй профсоюзууд шэнэ хэлсээ эхилхээр бэлэн байна гээд ВКТ-гэй генеральна секретарь Ж. Сеги радиогоор хэлэһэн байха юм.

Франциин бүхы түүхэдэхи эгээн лэ хүсэтэ забастовочно хүдэлөөн түрүүшын бүүлта хахыень правительствые, эзэд баяшуулые баадхаа гээд «Юманите» газетын түрүү бэшэг соо хэлэгдэнэ. Зүгөөр тэдэнэр салин хүлһэ үргэлжэ дээрэнь дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин неделиие богони болгохо хэмжээнүүдые дары абаха, социальна талаар правительственна декредүүдые болюулха тухай ВКТ-гэй гол эрилтэнүүдые хангахые үшөө зүбшөөгөөгүй.

Арсалдаан үшөө шиидхэгдээгүй гэжэ забастовко хэгшэд тоолоно. Тэмсэл үргэлжэлһөөр.

А. Дубчегай статья „Руде право" газетэдэ толилогдобо

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь А. Дубчегай бэшэһэн «Коммунистнууд арадай этигэл найдабариие харюулха» гэһэн статьяе «Руде право» толилоо.

Бэшэгүүд болон резолюцинууд соо элирхэйлэгдэһэн һанамжануудые дурдахадаа, А. Дубчек иигэжэ тэмдэглэнэ. Диилэнхи олонхи чехүүд, словагууд өөһэдынгөө этигэл найдабариие коммунистнуудай политикатай, Чехословакиин Коммунис партиин политикатай холбоно. Энэ хадаа шэнэ зорилгонуудые дүүргэхын тулада өөһэдынгөө шадабари болон хүсые зорюулхыемнай, обществоёо революционно ёһоор шэнэдхэхэ хэрэг сааша-дань хүгжөөхыемнай мааналые, Коммунис партиин бүхы гэшүүдые, ехээр уялгална гээд статья соо хэлэгдэнхэй.

Билэнэй хэһэн шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые хэдэн зуу мянган, миллион хүнүүдэй ажал тоогоогүй, социалис шэнэдхэлгэнүүдтэ үнэн зүрхэнһөө, угаа ехэ шэн зоригтойгоор туһалһан, өөһэдынгөө дура хүсэлөөр ниитын аша туһые хубиингаа аша туһаһаа үлүүгээр табидаг хэдэн олон мянган сэхэ сэбэр коммунистнуудай хүдэлмэриие бэгадхаһан ябадал гэжэ ойлгожо болохогүй гээд статья соогоо А. Дубчек бэшэнэ. Шүүмжэлэлые иигэжэ буруугаар ойлгогшод һэшхэлгүй ябадал гаргажа, үнэн ушарые хазагайруулна, социалис шэнэдхэлгын хүгжэлтые һаатуулна гэшэ. Өөрынгөө ниитын үүргые шэн зоригтойгоор дүүргэһэн, дүүргэжэшье байһан партиин бүхы гэшүүд хүсэдөөр дэмжэгдэхэ эрхэтэй, эрхэтэй байхашье, обществын аша туһада хэһэн ажалынь саашадаашье эрхэтэдэй зүгһөө мэдэрэгдэхэ.

Хүнүүдэй этигэл найдабариие харюулхын тулада бүлтанай хабаадалгатайгаар эдэ этигэл найдабаринуудайнь бэелүүлэгдэхын тула программаа дүүргэлгэдэ партиин, обществын анхарал хандуулдаг байха ёһотойбди гээд А. Дубчек бэшэнэ. Коммунис партиин эдэбхитэй политика, национальна фронтдо ородог бүхы эмхинүүдэй хүсэлэл оролдолгоор арадай нэгэдэмэл фронт байгуулагдаха, фронтын газаа тээгүүр, тэрэнэй аша туһада эсэргүүгээр хэгдэһэн али бүхы һэдэлгэнүүд дэмжэгдэхэгүй, чехословак обществодо харшада тоологдохо гэжэ этигэжэ байһанаа А. Дубчек элирхэйлэн мэдүүлээ.

Чехословакиин үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые дүүргэхэдээ өөһэдынгөө хүсэлэл оролдолгые нэгэдүүлхыень уряалан, партиин бүхы гэшүүдтэ, бүхы эрхэтэдтэ А. Дубчек хандаһан байна.

Компартиин зэргэдэ шэнэ хүнүүд ороно

ПАРИЖ. (ТАСС). Һүүлэй хахад һарын туршад соо Парижай райондо 2.200 хүн Франциин Коммунис партида ороо гээд «Юманите» газетэ мэдээсэнэ. Мүн энэ үе соо Парижда, дүтэ шадарайнь һууриин газарнуудта ФКП-гэй 18 шэнэ ячейкэ байгуулагдаа. Ажабайдалай ба ажалай эрхэ байдалые һайжаруулхын тулада француз ажалшадай эдэ үдэрнүүдтэ хэжэ байһан тэмсэлдэ ФКП-гэй ехэ үүргэ эдэбхитэйгээр дүүргэдэг байһыень партида шэнэ хүсэнүүдэй нэмэжэ оролго харуулжа үгэнэ гээд «Юманите» тэмдэглэнэ.

Кампалада уулзалга болобо

КАМПАЛА. (ТАСС). Угандын Республикын президент Милтон Оботе гэгшын үүсхэлээр Биафрын делегациин хүтэлбэрилэгшэ Луис Мбанефо гэгшэтэй Нигериин делегациие толгойлогшо Антони Энахоро майн 27-ной үглөөгүүр эндэ уулзаа. Нигеридэ амгалан ёһоной гуримшуулга хэхэ хэлсээе үргэлжэлүүлхэ тухай асуудал М. Оботе, нацинуудай хани нэгэдэлэй секретариадай генеральна секретарь Арнольд Смит гэгшэдэй хабаадалсаһан энэ уулзалтын үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

УРДА ВЬЕТНАМАЙ ПАТРИОДУУДАЙ УРЯА

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай национальна, демократическа, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй һаяхан байгуулагдаһан холбооной Центральна Комитет майн 14 ба 15-да заседани үнгэргэжэ, өөрынгөө ажал ябуулгые шэнжэлээ, оршон байдалда сэгнэлтэ үгөө, саашанхи политикые тодорхойлоо гээд Сүлөөлэлгэ агентствын мэдээсэлдэ үндэһэлэн, ВИА агентство дамжуулна.

«Нэгэдэхиень, өөһэдынгөө зэргые нягтаар жагсаахынь, ябуулга хэхэ ямаршье аргануудые, ямаршье буу зэбсэгүүдые хэрэглэн тэмсэлдэ бодожо, Тхиеу-Киин урбагшадай бүлэгые унагаахыень, Урда Вьетнамһаа сэрэгүүдээ гаргажа абаашахыень Холбоото Штадуудые баадхахыень, засагые арадай гарта оруулжа, Вьетнамда бэеэ даанхай байдал дахяад олгохыень, демократи ба амгалан байдал тогтохыень уряалан, Урда Вьетнамай бүхы ажалша зоной түлөөлэгшэдтэ, элдэб шажан мүргэлтэй хүнүүдтэ, бүхы политическэ хүсэнүүдтэ, бүхы патриодуудта холбоон хандаһан байна.

США-гай, тэрээндэ туһалагшадай гэмтэ ябуулганууд тухай мэдүүлгэ соогоо холбооной Центральна Комитет хадаа уласхоорондын ёһо гуримые сахидаггүй американ империалистнуудай, тэдэнэй туһамаршадай гэмтэ ябуулганууды дэлхэйн олониитын үмэнэ эрид шууд шоо үзэн буруушаагаа.

ЗЭРЛИГ БОМБОДОЛГО ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭГДЭҺЭЭР

ХАНОЙ. ДВР-гэй 20-дохи параллельһээ урдуурхи газарайнь хүн зон олонтой районуудта Америкын Холбоото Штадууд агаарһаа зэрлиг добтолгонуудые хэжэл байһаар.

Вьетнамай информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, апрелиин 1-һээ майн 20 хүрэтэр американ эзэрхэг түримхэйшүүлэй самолёдууд Нгеан провинциин һууриин газарнуудта 100 шахуу дахин добтолоо. Американ авиациин эдэ ябуулгануудһаа уламжалан, хэдэн зуун энгэй хүн зон алуулаа, олон эмхи зургаан, промышленна предприяти, һургуули, байрын гэр һандаргагдаа.

Хунгигуен шадар газар элдүүрилжэ байһан нютагай хүнүүд дээрэ американ агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй самолёдууд майн 16-да бомбонуудые хаяа. Энэ бомбодолгоһоо уламжалан, 80 шахуу энгэй хүн алуулһан, шархатаһан байна.

„СКОРПИОН" ХААНАБ?

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Скорпион» гэжэ американ уһан доогуур ябадаг атомна онгосо Виргини штадтахи Норфолкдохи баазадаа саг соогоо бусажа ерээгүй. Энээн тухай Пентагон майн 27-ой үдэшэ мэдүүлээ гээд Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент Вашингтонһоо дамжуулна. Американ уһан доогуур ба уһан дээгүүр ябадаг корабльнууд, мүн самолёдууд «Скорпиониие» бэдэржэ эхилээ. Уһан доогуур ябадаг энэ онгосо американ 6-дахи флодой составта ороложо, Дундада далай дээрэ хэгдэһэн һуралсалда хабаадалсаһан байгаа. Тэрээн соо 91 матрос ба офицер һуужа ябаа гээд Пентагон мэдүүлээ.

ПАРИЖ. Забастовко хэжэ байгаа хэдэ миллион хүдэлмэришэдэй тоо үдэрһөө үдэртэ олошоржол байна. Банкын алба хаагшад һаяхан тэдээнтэй нэгэдэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: алба хаагшад банкын үүдэндэ суглараад байна. «Француз банк хаалтатай» гэһэн бэшэг үлгөөтэй.

ТАСС-ай фото.

КАПИТАЛИЗМ—ҮГЫТЭЙ ЯДУУ ЗОНОЙ ДАЙСАН

Джеймс ДЖЕКСОН, США-гай Компартиин ЦК-гай гэшүүн

Америкын Холбоото Штадуудай капиталис монополинууд хүдэлмэришэн ангиие хайра гамгүйгөөр мүлжэдэг, фермернүүдые хоохолон үгырүүлдэг, американ негрнүүдые мүлжэдэг юм.

США-гай 22 миллион негритян зон бүхы американ арадай арбанайнь нэгэ хуби юм. Гээшье һаа промышленна хүдэлмэришэдэй дунда эдэнэр дүрбэнэйнь нэгэ хубиһаа дээшэ болодог.

Американ үндэһэ яһатан боложо һууһан бүхы арад зон соо негрнүүд эгээл үгытэй, эгээл ядаруу байдалтай зон юм. Үйлэдбэриин болон хангалгын бүхы һалбаринуудта негрнүүд лэ хара хүдэлмэриинь хэдэг. Тиихэдэ дээдэ мэргэжэлтэдынь сагаан шарайтантай тон адлихан ажал хээд, тэдээнһээ бага салин хүлһэ абадаг байна. Тэдэниие гам хайрагүйгөөр мүлжэдэг, тэдэнэрэй олоһон зөөриие — ниитын продукцида орохо хубиинь үбэршэлдэг юм. Үндэһэ яһанай бузар муухай дарлалта үдэр бүри үзэжэ ябаһан эдэ хүнүүд юрын лэ гэр байрада байха, сэсэрлиг паркнуудта ябаха эрхэгүй, библиотекэ, больница гэхэ мэтын зургаануудаар хангагдаха эрхэгүй. Ороной хойтошье, урдашье зүгтэ ехэ газар дайда негрнүүдэй ажаһуудаг нютаг болонхой. Тэдэнэрэй байдаг газарые, түлюур муу байрануудые (трущобууд) полициинхин хүреэлээд байдаг. Эзэрхэгшэ ангиин үлэмжэ эрхэтэ байдалые негрнүүдһээ эдэнэр аршалан хамгаална гээшэ. Хүниие элдэб эсээр доромжолхо, баһаха, харааха, полициин ташуур, буу хэрэглэхэ, ямаршье гэм зэмэгүй хүнүүдые барижа түрмэ шорондо хааха — эдэ бүгэдын хэмжээнүүдые абажа, полициинхид энэ зорилгоёо дүүргэдэг байна.

Америкын конституциин хараалһан политическэ тон юрын эрхэ гээшыешье негритян арад мэдэдэггүй. Үнэн дээрээ негрнүүд гүрэнэй засаг түрэдэ һунгаха һунгалтадашье, тэрэнэй ажал хэрэгтэншье хабаадаха эрхэгүй юм.

Политическэ, экономическа болон социальна талаараа элдэб эсын доромжололгодо орохоһоо гадна, американ негрнүүд алхам бүхэндөө элдэб эсээр баһуулдаг байна. Негр бүхэнэй хүн нэрыень үгы болотор дэбһэхэ хүсэлэнтэйгөөр расистнууд аашалдаг байна.

Негритян арадай үнэн зүб тэмсэл хадаа олон америкынхидэй зүгһөө дэмжэгдэдэг байгаа. Теэд тэрэнь һаял болотор негритян арадай тэмсэлһээ хажуу тээ байдаг байһан. Американ негрнүүдые дэмжэжэ дэлхэйн олониитэ үгээ хэлээ гэжэ сэдьхэлээ хананганяар тэмдэглэхэ байнаб. Һүүлэй үедэ США-гай правительство хуулиин зарим тэды проект баталан абаа, теэд тэдэнь мини лэ хооһон шэнжэтэй байна даа. Үнэн дээрээ дарлалта, мүлжэлгын бүхы гурим тэрэл шэгээрээ үлөө.

Адли тэгшэ эрхэ сүлөөгэй түлөө негрнүүдэй хүдэлөөн капиталис байгуулалтые бүхы дээрэнь үгы хэхын түлөө хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлтэй нягта холбоотой байха ёһотой гэжэ бидэнэр тоолохо байнабди. Иимэ нягта холбоон хадаа обществын түүхын хүгжэлтын бүхы замһаа үндэһэтэй, тэрээнһээ унгитай, тэрээгээр тодорхойлогдодог байна. Юундэб гэхэдэ, негрнүүдэй эрхэ сүлөөгэй, адли тэгшэ эрхын түлөө тэмсэл болоно, тэрэнь ехэ аралжаа наймаанай эзэрхэжэ байһан обществодо эсэргүү тэмсэл болоно, арад зоной аша туһа бэшэ, харин монополинуудай аша туһа хамгаалдаг обществодо эсэргүү тэмсэл болоно.

Негрнүүдые эгээл муухайгаар мүлжэн тоноһоной ашаар, тэдэниие эгээл хатуу шангаар дарлаһанай, тэдэнэй шуһа мяхые шулажа абаһанай үндэһөөр Америкын капитализм айхабтар ехэ ашаг олзо олоно, баяжана гэшэ. Хүн түрэлтэндэ харша иимэ муухай байгуулалтые алалга хюдалгын хүсөөр, хуули шарданай, үндэһэ яһанай дарлалтын хүсөөр барижа байна бшуу. Түрүүшынгээ шатада капитализмын хүгжэжэ байхада богоолшолхо гурим ёһо бии болоһон юм. Тэрээн шэнги негрнүүдые доромжолдог мүнөөнэйнь гурим ёһо буржуазиин лэ бүхы байгуулалтаар бии болгогдоһон түүхэтэй.

Расистнуудай хэды дурагүйлхөөшье һаань, негритян арад американ үндэһэ яһатанай нэгэ хубинь болоно. Негрнүүд — американецууд болоно, США — тэдэнэй эхэ орон. Америкын анханайнь арад зонһоо — индейцүүдһээ гадна, мүнөөнэй американецуудай элинсэг хулинсагууд хэзээб даа далайн саанаһаа бүлтадаа зөөжэ ерэһэн түүхэтэйл.

Экономическа, политическэ болон социальна талаар адли тэгшэ эрхэтэй байхын түлөө негритян арадай тэмсэл хадаа демократическа эрхын түлөө бүхы американ арадай тэмсэлые улам үргэдхэһэн хэрэг болоно. Негритян арадай олонхинь хүдэлмэришэд юм. Тиимэ хадаа негритян хүдэлөөнэй программа болон уг зорилгодонь тэрэ тэмсэлэй стратеги ба тактикада ехэ нүлөө үзүүлхэ, негритян арадай хүдэлөөн США-дахи хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн хоёрой холбоо барисаае улам бэхижүүлхэ байха. Капиталис мүлжэлгэһөө, үндэһэ яһанай доромжолгоһоо сүлөө гэрэлтэ ерээдүй тээшэ шэглэһэн эдэ хүдэлөөнүүд хадаа анхан бии болохоһоо эхилээд, нэгэн хамта ябаха гэһэн заяатай юм.

Политическэ доромжолгоһоо сүлөөрхын түлөө хэжэ байһан негрнүүдэй тэмсэл хадаа городуудай районуудтахи, графствануудтахи, округуудтахи, штадуудтахи хүтэлбэрилхы зургаануудта, федеральна правительствада һунгаха һунгалтада хабаадахын, эдэ захиргаанай зургаануудта һунгагдаха эрхэтэй болохын түлөө тэмсэл мүн болоно. Энэ тэмсэл хадаа американ арадай ёһото түлөөлэгшэдые — сагааншье, харашье шарайтаниие, хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэдые, США-гай түрүү үзэл бодолтониие обществын аша туһада хабаадуулхын түлөө тэмсэл мүн.

Экономическа доромжололгые усадхахын түлөө негрнүүдэй тэмсэл хадаа ниитэ дээрээ үлэсхэлэн байдалые усадхахын, ямаршье шарайтанай үгытэй ядуу, үлэсхэлэн байдал усадхахын түлөө хэһэн тэмсэл мүн болоно.

(АПН).

Үдэр үдэрэй шэнжэлэл

ВАШИНГТОН ҮГЫТЭЙШҮҮЛЭЭР ХҮРЕЭЛЭГДЭБЭ

Америкын нийслэл — Вашингтон шадар залгалаа-город («спутник-город») түргэнөөр урган бодоно. Майхан болон фанереэр үлхөө болоһон гэр байрануудай городок — эгээл баян капиталис ороной үгытэй ядуушуулай байдаг газар гээшэ. Америкэдэ илгагдадаг, газаашалагдадаг хүнүүд — ямаршье шарайтан: негрнүүд, пуэрторикацууд, сагаан шарайтадшье бии. Эндэ хэдэн миллион американецууд ажаһууха баатай болонхой.

«Тайм» гэжэ недели бүхэндэ гарадаг хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Холбоото Штадуудай бүхы районуудта үлэсхэлэн байдал үзэгдэдэг. Холбоото Штадуудай харашье, сагааншье шарайтан эдээнэй дунда бии юм. Энэ баян орондо 10 миллион гаран хүн ходоодоо үлдэжэ ябадаг гэжэ бодото мэдээсэлнүүд тодорхойлно. 30—40 миллион хүн үгытэйшүүл гэжэ бодото мэдээсэлээр тоологдодог байна. Тэдэнэй 20 миллиониинь хархануудай үдэһэн аргагүй муу байрада ажаһуудаг юм. Сагаан шарайтанда орходоо хоёр дахин бага салин хүлһэ абадаг негрнүүд илангаяа муу байдал һуудалтай. Жэшээнь, Алабама штадай «хара шарайтанай газартань» бүхы үхибүүдэйнь хахад мууса эдеэлдэг, ная гаран процентнь медицинын алибаа туһаламжаһаа хаһагданхай. Үгытэй ядуушуулай хуби заяан айхабтар хүндэ хүшэр болонхой. Тэдэнэй дунда зүрхэ һудаһанай үбшэн, нервэ үбшэн аргагүйгөөр дэлгэрэнхэй, ходо нэрбэжэ байдаг юм. Энэ орон дотор дунда зэргээр абаад харахада, 35 наһа хүрэтэр үгытэй ядуушуул 4 дахин ехээр үхэдэг байна.

Карл Марксын бэшэгшэдэ орходоо Америкын мүнөөнэй капитализм тад ондоо болонхой, «хубилаа», «ангигүй общество» болоо гэжэ харуулхын тулада США-гай философууд, экономистнууд болон социологууд ехээр оролдодог, ехэ хүсэ шадалаа гаргадаг юм. Америкэдэ «агууехэ общество» байгуулха, «үлэсхэлэн байдалда эсэс» табиха, граждан эрхэ тухай, медицинскэ хангалга, һургуулиин һуралсалые һайжаруулха тухай хуулиин проектнүүдые конгрессээр баталуулха, гэр байрын барилга үргэнөөр эрхилхэ гэжэ 4 жэлэй саада тээ президент Линдон Джонсон уялгаа үгэһэн юм. «Агууехэ общество» байгуулха программань шал худал байгаа гэжэ мүнөө бүгэдэндэ эли болонхой.

Тиин энээнһээнье ондоо байха аргань үгы ха юм даа, юун бэ гэхэдэ, капиталис үйлэдбэриин уг зорилгонь мүлжэлгэ, дарлалга болоно, обществые ангинууд болгон хубааруулна: миллионер, миллиардернууд, нүгөө талаһаа олон миллион үгытэй ядуушуул — иимэ болоно. Капитализмын иимэ уг зорилгонь хубилнагүй, тэдэнэй удамаршадай хэдышье номноо һаань, энэ уг зорилгонь хэзээшье хубилхагүй байна. Америкын хэдэ мянган үгытэй ядуушуулай Вашингтон тээшэ добтолго хэһэн ушар хадаа энээнэй бодото гэршэ мүн болоно. Эдэнэр ажабайдалаа һайжаруулхын, илгуулха, газаашалуулха бэшэ, харин Америкын ёһото бодото эрхэтэд болохын түлөө эдэнэр тэмсэнэ бшуу.

150 мянган үгытэйшүүлэй Америкын нийслэл руу хэһэн добтолгые США-гай засагаархид һаатуулжа шадаха хабагүй байшоо. Тиигэбэшье тэдэниие «тусхай хиналта доро» байлгахын тулада али бүхы «хэмжээнүүдые» хараалһан байна. Хэрбээ мини хэлэхэ болоо һаа, олон мянган полициин, национальна гвардиин сэрэгшэдэй подразделенинүүд Вашингтон шадар абаашагданхан байна. Эдэнэр бүлтадаа түгэс бэлэн болонхой. Элдэб хорото газуудай, ташуур-сохилтонуудаар, буугай сэмгэнүүдээр американ үгытэй ядуушуулда эрхэ сүлөө тухайнь ойлгуулжа үгэхэ гэһэн юм бэзэ... «Социальна талаараа хамта һуугшадай» орондо олониитын жагсаалда хабаадагшадтан тэмсэхын тулада армиин частьнууд тусхай бэлэдхэл гарадаг гэжэ США-гай сэрэгэй зургаан мэдээсэһэн байна. Жагсаалда хабаадагшадые тараан намнахын тулада шэнэ түхэлэй зэбсэг, химикадууд бии болгогдонхой. Эдээниие хэрэглэхын тулада сэрэгшэдые һургадаг байна.

Мүнөө нийслэлэй үйлсэнүүдээр хэдэ мянган үгытэйшүүл дүүрэнхэй. Тэндэ мүн солдадуудшье бии болонхой. Мүнөөнэй капиталис Америкэ ехэ үбшэндэ дайрагданхай, тэрэнэй эдеэрэ, шархануудые аргалхын аргагүй. Эдэ бүгэдыень «голос Америки» яашье далдалжа шадахагүй.

(АПН-эй корр.).

ҺУРАГШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

Мүнөө жэл городоймнай һурагшадай дунда ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойн баярта зорюулһан комплексно спартакиада үнгэргэгдэжэ байна. Спартакиадада хабаадагшад гурбан бүлэг болгогдонхой: дунда һургуулинууд хоёр бүлэг (А, Б), найман жэлэй һургуулинууд нэгэ бүлэг.

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадион дээрэ хүнгэн атлетикээр мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Үдэрэй 3 часта спортивна маршын аялга доро спортсменүүд стадион дээрэ гарана. Бага Олимпиин түүдэг носоогдожо, мүрысөөншье эхилээ. Гурбан үдэрэй туршада урилдаанай харгы дээрэ харайлгын, шэдэлгын секторнууд соо шанга тулалдаанууд болоо. Түрүүшын үдэрһөө 3-дахи дунда һургуулиин («Б» бүлэг) ба 20-дохи дунда һургуулиин («А...
командаараа түрүүлжэ ...

35-дахи дунда һургуу... рагша С. Рымарев иланги... үрэ дүн туйлаа. Тэрэ 8... рэй зайда гүйхэдөө 2... 0,07 секунда харуулаа... метртэ — 4 минута 22,5...

Гурбан үдэрэй хамты... гахада, «А» бүлэгэй ду... хи, «Б» бүлэгэй дунда... найман жэлэй һургуу... дундаһаа 49-дэхи һургу... мандануу 1-дэхи һурга... Илагшадта городой ч... лентэнүүд зүүлгэгдэжэ, ... жетонууд барюулагдаа, ... нуудта дамжуулгын кубо... тоо.

А. КОЧЕ...
мүрысөөнэй ...
секр...

ҮХИБҮҮДЭЙ АМАРАЛТА ЭХИЛХЭН...

Тала дайдын модо, ногоон хүхэржэ, зунай аятай зохид дулаан үе хүрэжэ ерэбэ... Иимэ үе сагые хэн хүлеэдэггүйб. Һуралсалай жэлэй дүүрэхэ үедэ 1-дэхи буряад интернат һургуулиин һурагшадай һанаа зүрхэн хүхэ номин хүбшэ тайга, хүдөө нютаг руу тэгүүлдэг. Энэнь ойлгосотой. Хүдөө нютагай агаар, шарай шэнжэ зунай сагта ямар арюун, гоё гээшэб.

Тус һургуулиин хүмүүжүүлгын талые даагша Е. М. Тармаева зундаа һурагшадые һайнаар, хүхюу сэнгэлигээр амаруулхые хүсэжэ, бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри эхилһээр үни болонхой.

1-дэхи буряад интернат һургуули Оронго нютаг шадар түбхинэһэн пионерскэ лагерьтай. Эндэ жэл бүри нэгэ сезон соо 120 үхибүүд амардаг. Амархынгаа хажуугаар һурагшад ехэхэн ажал хэдэг юм. Тэдэнэр өөһэдынгөө хүсөөр лагериингаа байрые түхеэрһэн, хажуугаарнь элдэб ...нуудые тариха газар... 20-доор гурбан классай ... шанар гаража. 5 гек... газарта хартаабха тари... саад соохи бэлэдхэлэй ... дүүргэгдээ. Огород дээр... ковь, редис, мангир ха...

Июнин 1-дэ 6 «а», ... классуудай һурагша... классуудай 30-аад ба... лагерьта гарахань. Түрү... зон июлиин 15 болотор, ... сезон сентябриин 1 бол... гэлжэлхэ.

Һурагшанартай хамта ... начальнигһаа тадна, 7 ... лэгшэ, 2 турист-ажал... шэ, 1 баянист гара... мэһээ үхибүүд һургуу... мээр дүүргэжэ, мүнөө ... дынгөө лагерьта бүри ... амарха гэжэ шиидэнхэй...

В. ХАМАГ...

* * *

Хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком үхибүүдэй зунай амаралтые һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулна. Дээдэ-Онгостойн үзэсхэлэн һайхан газарта хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй пионерэй «Спутник» гэжэ лагерь оршодог. Зунай амаралтын үедэ гурба һарын туршада хамта дээрээ 1200 үхибүүд тус лаге... хэ.

Үхибүүдэй байха ... заһагдажа дүүрээд, мүн... най талмайнууд заһагд... Элдэб янзын амтатай ... жэ шадаха бэрхэ бэр... кулинарнууд болон лаге... сад хүдэлмэришэд үрг...

Н. ХА...

ХАБАРНАЙ ХАЙШААГААР ҮНГЭР...

Байгша оной хабар юрынхиһөө, тиихэдэ нёдондонойхиһоо 2—3 хоногоор урид эхилээ. Гэбэшье республикын урда районуудта (Хяагтада 5 хоногоор, Сэлэнгэдэ, Петропавловкада 2, Торидо 3 хоногоор) нэгэ бага хожомдожо дулаарһан байна.

Сүүдхын дунда зэргын температура апрелиин 11—15-наар 0 градус алхажа, тогтууритайгаар дулааржа эхилээ. Апрельдэ, майн түрүүшын хахадта ехэнхидээ дулаан байгаа. Тиигэбэшье һалхилаа. Һалхин шангадхадаа секунда соо 15—20 ба 25 метр хүрэтэр түргэнөөр үлеэгээ.

Апрельдэ һарын дунда зэргын температура 1—3 градус, зүүн хойто нютагуудай зарим газарта 0,3—0,8 градус дулаан байһан. Энэнь нормоһоо 1—2 градус дээшэ байһан болоно. Һүүлшын 20 жэл соо апрельдэ иимэ дулаан үзэгдөөгүй. Зүгөөр нёдондо дулаан байгаа һэн.

Апрелиин 10—11-һээ 18—19 хүрэтэр мүн һарын һүүлшын табан хоногто бүришье һаа дулаан байгаа. Тэдэ үдэрнүүдтэ дулаанай дээдэ заха 20—25 градус хүрэһэн байха юм.

Һарын түрүүшын үдэрнүүдтэ, мүн апрелиин 20-һоо 24 хүрэтэр хүйтэрэд гээ. Тиихэдээ 12—20 градус хүрэтэрөө температура доошолоо. Иигэжэ хүйтэрһэн дээрэһээ ногоон хожомдод гэжэ ургаа.

Апрелиин хоёрдохи арбан хоногто ехээр дулаарһан аад, һүүлээрнь хүйтэрхэдэ, газ... һэн бага зэргэ хүрөөд, ... дэлмэридэ, газар элдүү... хэшээл ушаруулһан ба...

Апрелиин хоёрдох... зүүн-хойто районууд... саһан, бороо балай ор...

Майн түрүүшын хаха... байба. Шангашагаар һа... бэшье зарим үдэрнүүд... 25—28 градус хүрэһэн... Бухыдөө һарын түрүү... хоногой температура ... хуу, 2—7 градус ду... нёдондонойхиһоо 2—4 ... доошо байба.

Мүнөө жэлэй апрели... тэр дулааралга нёдон... 4—6 үдэрөөр хожомдо... болотор хүдөө ажахы... нуудта газарай хүрьһэн ... сантиметр гүнзэгыдэ ... на. Гэбэшье нягта, хат... оройдоол 40—50 санти... гыдэ гэдээ. Хүрьһэнэй ... гаха гүнзэгын дулаан... болоо.

Майн түрүүшын хаха... бороо ороогүй шахуу. О... нуудтэ агаар хуурай... хар-Шэбэрэй. Бэшүү... шадарай, зүүн хойто ... газарай хүрьһэн 10—1... метр хүрэтэр шиигтэ... үндэрынь 3—7 сантиметр...

Майн гурбадахи де... даар һалхин шангада... соо 10—15 метр хүсэ... хэ.

Л. ГОНЧ...

Редактор Ц. Ц. ЦИ...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ. ул. Ленина. 35. Телефоны: редактора — приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. реда... 62-62, ответ. секретаря — 50-52. зам. ответ. секретаря ... отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства ... 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышлен... строительства — 61-35, советского строительства и быта ... культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-... формации — 34-05. общественная приёмная — 56-62, ... бюро — 57-63. фотолаборатория — 33-61.

Гор Улан-Удэ типография Управления по печати п... вете Министров БурАССР.

Н-04530. Зак. ...